

Koroška Kronika

IZDAJA P. W. B. — BRITANSKE ZASEDBENE SILE V AVSTRIJI

Številka 20

Celovec, 30. novembra 1945

Cena 15 grošev

Avstrija je pokazala svojo politično zrelost

Avstrijske volitve vzor demokratičnega izražanja naroda

Zanimanje za izid avstrijskih volitev ni bilo samo doma veliko, temveč tudi v inozemstvu. Strankarska propaganda je zadnje predvolilne dni izrabila v poslednjem upanju da si zagotovi še omahujoče volilce. Uspeh ni izostal. Izredno število volilcev, ki so se volitev udeležili je najboljši dokaz, da se ves narod zaveda dolžnosti, ki mu je pri ponovni vspostavitvi države naložena.

Volitve so potekale v najlepšem redu. Zavezniške oblasti, ki so dale na razpologo prevozna sredstva, so mnogim volilcem omogočile soodločno pri državni upravi.

Po končanih volitvah so ljudje nestrpno pričakovali prvih rezultatov. Ko so bile številke objavljene, so se zopet umirili in v upanju na podvojeno delo novo izvoljenih zastopnikov odšli vsak po svojih opravkih.

Z izidom volitev je bila večina zadovoljna, posebno še zaradi tega, ker sta dve stranki sorazmerno enako močni, vsled česar bo

nemogoče, da bi bila vspostavljena vlada ene stranke, s čemer bi se politično in gospodarsko življenje države ohromilo.

AVSTRIJSKA LJUDSKA STRANKA JE ODNESLA ZMAGO

Kot najmočnejša stranka je izšla iz volitev „Avstrijska ljudska stranka“, ki je dobila 85 mandatov, medtem ko so dobili socialisti 76 mandatov, komunistična stranka pa 4 mandate.

Koroško bodo zastopali sledeči poslanci: V deželnem zboru:

Socialistična stranka: Hans Piesch, Hans Lager, Ferd. Wedenig, Josef Steiner, Paul Bisjak, Hans Herke, Jakob Sereinig, Hans Scheiber, Leopold Pollanz, Simon Skorjanz, Math. Krassnig, Josef Kanizan, Willu Luschin, Fridrich Schatzmayr, Paul Truppe, Thom Wiesser, Wilh. Ebner, Hans Vertjan. Skupno 18. zastopnikov.

Ljudska stranka: Herman Gruber, Hans Ferlitsch, Franz Sagaischek, Josef Ritscher, Josef Salcher, Ludvik Sternath, Jos. Glanschmig, Jos. Ehrfeld, Hans Steiner, Gottfried Wunder, Jos. Ratheiser, Johann Maier, Feliks Schaupach in Albin Petschnig.

Skupno 14 zastopnikov. Komunistična stranka: Josef Tschofenig, Joh. Kazianka in Jos. Peskoller. Skupno 3 zastopniki.

Demokratska stranka: Franz Knapitsch. Koroški zastopniki v državnem zboru bodo:

Socialistična stranka: Hans Lager, Ferdinand Wedenig, Viktor Petschnig, Franz Walter in Hans Scheiber.

Ljudska stranka: Herman Gruber, Ing. Vinco Schumy, dr. Ignac Tschurtschenthaler in Josef Matt.

Komunistična stranka: Josef Tschofenig.

Norveška je priznala Avstrijo

Norveški zunanji minister Tryge Lie je objavil, da bo njegova vlada priznala začasno vlado pod vodstvom dr. Rennerja.

Člani britanskega parlamenta v Celovcu

Opazovalci britanskega parlamenta, ki so prisostvovali avstrijskim volitvam so prišli 26. tm. tudi v Celovec. Na sedežu deželne vojaške vlade jih je sprejel guverner Koroške polkovnik Simson z mnogimi višjimi častniki in poveljniki 78. divizije divizijski general Arbutnot. Pri sprejemu so bili navzoči v imenu civilne uprave še deželni glavar Hans Piesch, šef deželne uprave dr. Newole in deželna svetnika Sagaischek in Wedenik.

Britanska delegacija je nato obiskala še preseljeniško taborišče v okolici Celovca ter si ogledala neko slovensko vas.

Člani britanske delegacije, ki se je mudila v Celovcu pripadajo vsem strankam britanskega parlamenta. Delavsko stranko zastopajo:

Patrick Gordon Walker, ki je obenem vodja delegacije, W. N. Warby, Rev. G. S. Woods, P. Schollan, podpikovnik Lipton.

Konzervativno stranko zastopata: podpikovnik Clifton Brown in major C. York.

Liberalno stranko pa zastopa T. L. Horabin.

Govestje so obiskali Avstrijo, da se poučijo o razmerah, ki so nastale po končani vojni v avstrijskih deželah.

Intervju „Kärntner Nachrichten“ z britanskimi parlamentarci

Sotrudnik lista „Kärntner Nachrichten“ je imel priliko, da govori z nekoliko člani britanske parlamentarne delegacije, ki je prišla v Celovec. Mr. F. Schollan (delavsko stranka) se je izrazil, ko ga je sotrudnik prašal po njegovih vtisih, kakor sledi:

„Avstrija je zelo lepa. Veseli me, da bližje spoznam to deželo in njeno prebivalstvo. Izgled današnjega Dunaja me je pretresel. Razdejanja, katera je povzročila vojna, so velika. Ali z vsemi sredstvi delajo da odstranijo poškodbe. Če vidimo ljudi na ulici, se sicer čudimo radi dobre obleke, ali z druge strani smo potisnjeni radi tega, ker ljudje tako slabo izgledajo. Problem prehrane bo imel v prihodnji zimi za Dunaj izvanreden pomen.

Imeli smo priliko, da se prepričamo o popolnoma demokratičnem značaju volitev. Izvršene so svobodno. Ako bo na podlagi volilnih rezultatov sedaj sestavljena avstrijska vlada in priznana, bo menda talo v ospredju vprašanje povlačenja velikega dela zasedbenih čet. Avstrija vsekakor teži, da postane čim preje zopet samostojna država.“

Mr. Gordon Walker in Mr. Warby sta izrazila svoje vtise kakor sledi:

„Trenutno je navalilo na nas toliko novega, da nam je še izredno težko, da vzamemo v očigled poedine vtise. Z mirno vestjo pa lahko že sedaj rečemo, da so prilike tukaj v Celovcu zdaleka boljše kakor pa na Dunaju. „Dunaj stoji na koncu vojne, a Celovec na začetku miru.“

Mr. Gordon Walker je dalje izjavil: „Z zadovoljstvom sem se mogel v ruski coni prepričati, da so mogli izvesti volitve brez kakršnegakoli vpliva. Dali bomo našim ljudem, čim se vrnemo v našo domovino verno poročilo o tem, kar smo videli in slišali.“

Svelovni odmevi na volitve

GENERAL CLARK: „SVOBODNE VOLITVE DOPRINAŠAJO K IZTREBLJENJU NACIZMA V AVSTRIJI“

General Clark, poveljnik vojnih sil ZAD. v Avstriji je izdal s ozirom na pretekle volitve v Avstriji sledečo izjavo:

„Združene drave in ostale okupacijske sile so povrnilo Avstriji nekaj nad vse dragocenege: pravico do svobodnih volitev, privilegij, katerega jim je Hitler odvzel. To je eden od najvažnejših korakov zavezniškega programa, da pomagajo Avstriji, da postane svobodna, neodvisna in demokratičen narod. Avstrija bo postopoma dobila pravico, da sama kuje svoje bodočnosti. Svobodne volitve, ki dajo narodu samostojno demokratično vlado, doprinašajo tudi k iztrebljenju nacizma. Sile Združenih držav in ostalih zaveznikov so imele od njihove prisotnosti v Avstriji mnogo primernih dokazov za dobro sodelovanje z Avstriji. Stalni napredek v izgraditvi Avstrije kot neodvisen demokratični narod je ispodbudljiv. Mi vsi smo poklicani, da pomagamo Avstriji in njenemu narodu.“

„Times“ za zmanjšanje zasedbenih sil

Na podlagi poročil z Dunaja, po katerih so potekle volitve v Avstriji, na svoboden in pošten način, spominja „Times“ v svojem uvodniku od 27. novembra na obljubo Generala Clarka, da bodo zmanjšali posadko, če bodo potekle volitve v redu.

„Volja naroda ne more priti polno do izraza, predno posadke niso zapustile zemljo“, piše list. „Dotlej obstoja venomer nevarnost, kakor je to na žalost pokazalo v primeru Italije, da bi mogla senca zavezniškega nadzorstva, ako je še tako diskretno, resno škodovati demokratičnim strankam v njihovi borbi za odgovornost. Iz tega vzroka upamo, da bodo dokončane naloge zasedbe Avstrije, v kolikor tudi moramo priznati njeno zaslugo, da je ustvarila prve predpogoje za vrnitev k demokratičnim metodam, le še tako dolgo kakor se to ujema z njihovo odgovornostjo.“

„Avstrija je še vedno razdeljena v štiri zasedbene pasove“, nadaljuje „Times“, „ali javno življenje je le že v toku. Svoboda, s katero so pojedini vodje strank izrazili svoje mnenje, dokazuje širokogrudnost, ki vlada v civilnem življenju. Komunisti so doživeli občutljiv poraz, kar je brez dvoma posledica splošne reakcije proti gotovim krutostim ruske zasedbe. To je lahko začasna prikažen, ali važna je, da temelji politično življenje v Avstriji zopet na zdravi demokratični podlagi. V tem pogledu pomenijo volitve pomemben korak na poti k urejeni demokratični državnosti.“

Mandati komunistične stranke v državni zbor še niso dokončni

Kakor navaja poročilo o volitvah na Koroškem, niso komunisti v tej deželi dosegli zadostnega števila glasov, zato jim tudi ne pripada noben mandat. Glasovi, oddani za komunistično stranko na Koroškem bodo prištet glasovom, ki so bili oddani za komuniste v Gradcu, kjer bodo verjetno dobili še en mandat. Dokončen rezultat bo objavljen še le ob koncu tega tedna.

„Slobodno slovo“ k avstrijskim volitvam

„Avstrijci“, tako piše list med drugim, „so se demonstrativno odločili za demokracijo in sodelovanje pri obnovi Avstrije in Evrope. Rezultat volitev je ugoden za vse,

ki niso zastrupljeni s fašizmom in so takoj po njegovem padcu izrabili priliko, da ga jasno in odločno zavrnejo. To so Avstrijci na volitvah tudi storili. Mi ne želimo samo dobrih temveč tudi prijateljskih odnosov z novo Avstrijo.“

Odstop dr. Rennerja

Začasna avstrijska vlada pod vodstvom dr. Rennerja je odstopila, da da mesto novi na podlagi volitev osnovani vladi. Politični svet, v katerem so vse tri stranke je prošil vlado, naj izvršuje vladne dolžnosti še do prvega zasedanja novoizvoljenega parlamenta 18. decembra.

Splošno je mnenje, da bo novo vlado sestavljal vodja Ljudske stranke ing. Leopold Figl, ki je bil pred nemško zasedbo voditelj Kmečke zveze, in ki je bil od Nemcev interniran v Dachau ter Mathausenu polnih šest let.

Državni kancler dr. Renner je predložil vladnemu svetu predlog, ki vsebuje naslednje točke:

Volitve so za nami

STALIŠČE KOROŠKEGA SLOVENCA DO AVSTRIJSKIH VOLITEV

Ceprav se Koroški Slovenci nismo udeležili volitev s samostojno stranko, smo se zanje vendar živo zanimali. S tem, da se slovenska stranka ni udeležila volitev ni rečeno, da Slovenci nismo volili. Volilni rezultati kažejo, da smo tudi Slovenci soodločali o naši skupni bodočnosti. V svojem političnem stremljenju nismo nasledovali moči kakršnekoli stranke; šlo nam je predvsem zato, da si tudi v bodoče zagotovimo svoje narodne pravice, ki nam kot manjšini pripadajo.

Z veliko voljo smo prijeli za delo in to še v času, ko so bili hitlerjanski agentje kaj gosto posejani po naših krajih. S tem svojim delom smo hoteli pokazati, da živimo in da se tudi mi zavedamo, kaj pomeni nacional-socialistični bič za miroljubne narode. S pomočjo zaveznikov smo srečno dočkali dan, ko smo mogli spet spregovoriti v svojem materinem jeziku in ob enem ponovno kot narod zaživeti.

Ni naš namen uganjati kake separatistične želje, dobili bi radi le to, da česar imamo pravico. Mislim, da so imeli drugi narodi dovolj prilike opazovati naše življenje in so lahko ugotovili, da smo z malim zadovoljni, na drugi strani pa tudi trmast, če ne dobimo tega, kar imajo drugi, a nam prav tako kot njim pripada. Na zunanjo smo morda nekoliko robati, v notranjosti pa smo mehki in dovezetni za lepo besedo. Žal, da nas premnogi nočejo razumeti in nam podtikajo vsemogoča spletkarjenja, pri katerih smo pa mi najmanj udeleženi. Naša edina želja je, da se kot narod ohranimo in da nas pri tem drugi tudi podpirajo, ne pa nam delajo ovire. Ne razumemo, zakaj imajo nekateri pred nami strah. Ali smo res tako nevarni? Kar poglejmo zgodovino, pa bomo videli, kdo je komu nevarnejši; Nemci Slovence, ali Slovenci Nem-

Jugoslavija preglašena za republiko

Proklamacija, s katero proglašajo Jugoslavije za republiko, so v četrtek prečitali v ustavočajni narodni skupščini, nakar sta jo obe zbornici narodne skupščine sprejeli. Proglas odreka kralju Petru in dinastiji Karađorđevićev vse pravice.

Novoimenovana vlada naj se 22. decembra predstavil vladnemu svetu.“

Nova vlada bo sestavljena na koalicijskem principu. Prihodnjo soboto se bodo zbrali na Dunaju zastopniki zveznih dežel k izbiri vladnih kandidatov.

časovno bo sedanja vlada podala pregled svojega dela vladnemu svetu in prosila za odstop.

18. decembra bo prvo zasedanje državnega zbora, 20. decembra pa naj bo seja zbora, na kateri bodo izvolili predsednika državnega zbora.

Novoimenovana vlada naj se 22. decembra predstavil vladnemu svetu.“

Nova vlada bo sestavljena na koalicijskem principu. Prihodnjo soboto se bodo zbrali na Dunaju zastopniki zveznih dežel k izbiri vladnih kandidatov.

cem. Kje je bila naša narodnostna meja pred sto leti in kje je danes?

Kot vidite, je strah neupravičen in neutemeljen. Eno pa bi bilo potrebno, da bi vedeli mi in drugi, da more moralno zdrava in kulturno ter gospodarsko močna manjšina koristiti državnim skupnostim, na drugi strani pa, da je neploдна in nedelavna, skupina ljudi državi le v breme, katerega se je treba čimprej iznebiti.

Izbira je torej lahka, ker je treba odločiti le med dvema dejstvom. Če naj bo manjšina državi koristna, ji je treba dati osnovnih pogojev za življenje, če pa tega ni mogoče, jo je treba kot škodljiv del izločiti.

Poziv inž. Leopolda Figla

V glasilu Avstrijske narodne stranke, v „Kleines Volksblatt“ (Mali narodni list) je objavil predsednik stranke, inž. Figl, poziv na svojo stranko, v katerem izmed ostalega piše:

„Mi smo mlada stranka nove demokracije. Tudi po volitvah odklanjamo, da zlorabimo položaj nadoblasti, ki smo jo pridobili z upanjem naših volilcev, za strankarsko-politično ali osebno zasidranje oblasti. Če že v prvi uri po izhodu volitev prožimo drugim strankam roko k vzajemnemu delu, potem že danes opozarjamo na to, da to ne more biti nikakršna zveza in je samo parlamentarno pobratimstvo v interesu zavarovanja mandatov proti volilcem. Mi se ne bomo niti za trenutek obotavljali čim smo mnenja, da druge stranke zopet uvajajo zastarele nazore v parlamentarnem delovanju in s tem

stavljajo na mesto resničnega narodnega zastopstva vladavino poklicnih politikastrov, da v zaveti naše odgovornosti proti vsem Avstrijcem in Avtrijkam ponovno apeliramo na zaupanje vseh. V naslednjih dnevih in tednih bomo stopili pred javnost z praktičnimi predlogi, ki dokazujejo našo resno voljo za obnovo te Avstrije.“

Od pripravljenosti drugih strank, da pri tem sodelujejo, bo odvisno, da li so bile te volitve stvarno začetek one nove Avstrije in one nove demokracije, za katero so se naši volilci opredelili. Upamo in izbrislali smo iz našega spomina vse zamere iz volilnega boja. Gremo našim strankarskim nasprotnikom od včeraj in našim sodelovalcem v osredotočenju vseh sil od jutri brez predsodka s pošteno voljo za sodelovanje nasproti.

Zveze Sovjetske unije s svetom

„Med Sovjetsko zvezo in drugimi državami smo vzpostavili nove zveze“, tako je dejal v razgovoru z dopisnikom „Pravde“ načelnik mednarodnega odseka pri ljudskem komisariatu za obveščevalno službo. S temi besedami je mislil povedati, da stalno sopolnjujejo telegrafske, radiotelegrafske, radiotelefonske in telefotografske zveze s tujino.

Poštni promet z inozemstvom se je v primeri s predvojnimi dobo počel. Sovjetska zveza ima trenutno poštne zveze z osemdesetimi tujimi državami. Po telegrafu so Sovjeti 1940 odposlali in sprejeli iz tujine 32 milijonov besed, lansko leto pa se je to število povečalo na 82 milijonov. Stotine oseb so rabili, da so te besede šteli.

Sovjetski strokovnjaki so morali premagati zelo velike tehnične težave, da so mogli 24 ur na dan vzdrževati radiotelegrafske, radiotelefonske in telefotografske stike z Združenimi državami. Najmodernejši in originalni aparati, ki so jih iznašli sovjetski tehniki, pa so omogočili doseg tega namena. V kratkem bodo vzpostavili direktne telefonske zveze med Moskvo in Parizom, Helsinkii, Bukareštom ter Sofijo, že zdaj pa imajo ob vsaki uri radiotelefonsko zvezo z vsemi mesti v Združenih državah, Mehiki, in v drugih ameriških državah.

Vel. Britanija priznala madžarsko vlado

V Spodnjem domu je 26. novembra označil državni minister Noel Baker, da bo britanska vlada priznala madžarsko vlado.

Tito o položaju Cerkev v Jugoslaviji

Na tiskovni konferenci v Beogradu je izjavil Tito češkoslovaškimi novinarjem: Vere v Jugoslaviji ne bomo preganjali. Obe Cerkvi (rimokatoliška in pravoslavna) sta se udeležili boja za osvoboditev države. Toda, nikdar ne bomo mogli pozabiti, da je Cerkev z vsemi ugodnostmi prestajala dobo okupacije, medtem ko je narod stradal. Odnose med Cerkvijo in državo bomo postavili na zdrave temelje.

V procesu proti ravnateljem Prve hrvatske hranilnice, ki so obdolženi, da so banko in njene industrijske obrate dali v službo inozemskemu sovražniku, so bili pred zagrebškim ljudskim sodiščem spoznani za krive in obsojeni: ing. Stipetič na smrt na vešalih, ostali pa na dve do 21 let zapora.

Prva skupina 300.000 mož demobilizirane ugoslovske vojske je prišla v Beograd. Da bo možno čim hitreje izvršiti demobilizacijo in jih čimprej vrniti na domove, so uvedli posebne vlake, na deželah pa so osnovani odbori, ki bodo povratnike zaščitili toliko časa, da bodo dobili primerno zaposlitev.

Bolgarska opozicija o volitvah

Bolgarska opozicija dvomi o volilnih rezultatih. Opozicijski blok, kateremu načeljuje nekdanji bolgarski minister brez resorja Nikolaj Petkov je izdal progias, v katerem zavrača uradno objavo o izidu volitev.

Komisija za ugotavljanje volilnih rezultatov je izdala poročilo iz katerega je razvidno, da so bile volitve v vsej državi v redu in brez pritiska izvedene in da je volilo 85% volilcev. Opozicija trdi, da se je komisija ozirala le na poročila in da ni več kot 40% volilcev glasovalo za vladno listo.

Mnogi nepristranski opazovalci iz Sofije dodajajo k temu, da jim ni znana nobena nepravilnost pri volilnem postopku.

Senzacionalna odkritja Fr. pl. Papena

Zadnje dejanje Franca pl. Papena pred njegovim zagovarjanjem v procesu vojnih zločincev je bila obnovitev resnične poslednje volje in oporoke generalnega feldmaršala pl. Hindenburga. Pl. Papan je na prošnjo člana ameriškega porotnega sodišča, ki se udeležuje pri tem procesu, v svoji celici v norinberški ječi zopet sestavil originalni dokument, ki ga je pripravil v aprilu 1934, ko je vodil posle podkancelarja.

Ponarejen dokument, ki so ga nacisti pod Hindenburgovim imenom objavili, je Hitlerja popolnoma zdužiti vso moč v svojih rokah, da bi, kakor je oznanjevala naci-propaganda, osvobodil nemški narod iz zmede nevednosti in nemirov, ki so grozili obstoju države. Tako ponarejeni dokument so pričeli kot pravo zadnje volje in oporoko generalnega feldmaršala.

Po zapiskih pl. Papena pa je Hindenburg vendar hotel zopet ustanoviti monarhijo in svaril pred tem, da bi posle državnega glavarja in vladnega vodje vodila ena sama oseba. Kakor je pisal Papan v nekem pismu Zaveznikemu vrhovnemu sodišču, je to Hindenburgovo željo pospeševala trenutna nevarnost, da bi Hitler poizkušal, postaviti sam sebe ali kakšnega svojega zaupnika za državnega predsednika. Obe možnosti je bilo treba preprečiti. Zdelo se mu je najboljšie zopet postaviti konstitucionalno monarhijo.

Julius Streicher, najhujši nacistični preganalec Židov je dejal, ko je zvedel za smrt vodje nacistične dejorne fronte dr. Roberta Leya: „Bil je svinja in znotraj in na zunan“.

De Gaulle o svojem vladnem programu

Zaupno glasovanje Narodnega zbora za vlado

De Gaulle je pred natrpano deputacijsko zbornico objavil sestavo nove vlade ter podal kratek pregled o njenem programu.

Po vpogledu v zunanjo politiko Francije, je povdaril važnost tesnejših odnošajev z Zedinjenimi državami. Izjavil je tudi, da bodo upravljali kolonije prav tako, kakor domovino samo ter da bodo vse v deželi izvedene reforme kolonijam v prid.

De Gaulle je povdaril, da se mora z ozirom na sedanje težave, ki vladajo v Franciji, smatrati Zbor kot „kapitel največje važnosti“. Glasovanja o celotnem budžetu najbrž ne bo mogoče izvesti pred 31. decembrom. Vlada bo v kratkem izdala glavni zakonski načrt o kontroli kreditov in o električnih napravah, kakor tudi kontrolo zavarovalnih zavodov. De Gaulle je naznanil da bo privatno gospodarstvo Francije podvrženo kontroli. Razen tega je naznanil obnovitve v deželni obrambi.

De Gaulle je imenoval novo, iz treh strank sestavljeno vlado, kot „simbol poravnave“, brez katere bi vsaka dežela zlozlo doživeti

brodolom. V njegovih izvajanjih je dejal dalje: „Polovica Francije ji bila med vojno uničena. To vse je treba ponovno zgraditi. Iz razvalin moramo graditi ter modernizirati deželo. Nepregledne možnosti atomske energije zahtevajo mednarodno kontrolo „drugacije skoraj ne moremo govoriti o „človeštvu“, je dodal med navdušenim ploskanjem. „Mi imamo zvezo z Sovjetsko Rusijo, ki je ne more nihče pretrgati. Francija mora razviti svojo zunanjo trgovino in prijateljstvo z Zedinjenimi državami, kakor tudi z Veliko Britanijo, s katero imamo skupne interese ob Renu, Orientu in drugih predelih sveta. Upam zato, da so potrebne realne pogodbe. Nameravamo obnoviti na isti način tudi dobre odnose s Italijo. Upamo tudi prevzeti zopet historično prijateljstvo s Španijo, kakor hitro bo ta dežela našla pot k demokraciji.“

Po zaključku govora so vsi navzoči vstali in navdušeno ploskali de Gaulle.

Francoski konstituirani Zbor je v vzklikanjem izrazil zaupanje de Gaullovi vladi.

Bitka pri El Alameinu

Govor maršala Montgomeryja ob tretji obletnici

Ko je maršal Montgomery govoril na proslavi tretje obletnice bitke pri El Alameinu, je razodel strategijo, s katero je zmagal v tej bitki. Z vsemi razpoložljivimi silami je napadel severno krilo sovražnega bojišča, da bi na tem delu čim bolj razpršil nemške sile, nato je v kritičnem trenutku umaknil oklepne divizije, ki so nekaj ur mirovale, da so lahko nato izvedle strahovit napad na najjužnejši del severnega krila nemške vojske in na italijanske sile.

„Nemce smo nadvladali — je nadaljeval Montgomery — Italijani so se umaknili in tri oklepne divizije se tako šle skozi prodor, ki so si ga odprle. Bitka je bila dobljena. Divizije sem umaknil iz bitke prav v trenutku, ko bi morala po mnenju zunanega opazovalca bitke doseči kritično točko. Tako je sovražnik mislil, da sem mnenja, da ne bom mogel prodreti in da sem opustil bitko. Isto sem toril tudi v Normandiji julija 1944. Ko sem zasedel Caen, sem umaknil iz bitke tri oklepne divizije, da bi jih uporabil v tan-

kovski bitki na odprtem bojišču med Caenom in mestom Falaise. Če boste na splivno kdaj videli, da bo kakšen poveljnik umaknil svoje čete v rezervo v kritičnem trenutku bitke, bo to pomenilo, da hoče zmagati.“

Montgomery je nato dejal, da pri El Alameinu ni zmagal zaradi številčne premoči, ampak s pogumom in spretnostjo sinov Velike Britanije in njenega imperija. Ko je prevzel poveljstvo, je nekaj trenutkov okleval, ker se je zavedal velike naloge, ki so mu jo zaupali, toda, ko je videl silno vojno gradivo, s katerim je razpolagala 8. armada, ni več dvomil o končnem izidu boja.

Maršal je nato zaključil: „Ko je prišel Churchill v puščavo, smo pričeli s pripravami za trdi boj, ki nas je čakal. Prosim vas, napišite nekaj o mojem dnevniku. V njem pišem: 8. armada mora imeti sloves in slavo, ki jo zasluži. Upam, da smem trditi, da je zaslužila sloves in srečo v tej in naslednjih bitkah.“

Tudi v Veliki Britaniji je še težko življenje

Poročilo ameriškega časopisa

V Veliki Britaniji je danes življenje daleč proč od normalnega stanja. Prehod iz velikanskih vojnih naporov k mirovnemu proizvajanju je vsled potreb le počasen. Neizmerne žrtve, ki jih je britanski narod moral doprinesiti, mnoge dežele ne priznavajo v polnem obsegu. Naslednji članek iz „New York Timesa“ naj bo trezen opomin vsem tistim v osvobojenih deželah, ki žive pod vtisom, da se je Velika Britanija že vrnila k normalnemu življenju, kar pa ni res.

Mir ni prinesel v vsakdanje življenje britanskega naroda nobenih bistvenih sprememb. V Veliki Britaniji so živila še omejena in obroki skrajšani. Pred prodajalnami je treba vedno dolgo čakati, gospodarsko nadzorstvo je strogo, a malo je upanja, da bi se situacija izboljšala v bližnji bodočnosti.

Več kakor pol leta po kapitulaciji Nemčije obstojajo praktično še ista nadzorovanja dela, kakor med vojno. Vsakdo ve, da so potrebna, toda radi tega jih prav nič ne ljubijo. Veliko število stvari, ki bi lahko zelo olazžale življenje britanske gospodinje, ni mogoče dobiti in sicer vsled potrebe, da bi se izvoz dežele obnovil. Tako pa se muči z okrušenimi lonci in kozicami ter nima potrebne opreme.

Povrh vsega pa se sinovi Velike Britanije še vedno bore v Palestini, v Indoneziji in praktično na vseh mestih, kjer se pojavi nasilje.

Demobilizacija je vsled teh nemirov počasnejša, pa tudi vsled tega, ker britansko gospodarstvo še ni tako urejeno, da bi sprejemalo delovne moči iz vojaške službe.

Vsi ti notranji problemi povzročajo britanski vladi velike skrbi. Do sedaj je bilo malo ali popolnoma nič znakov, da bi bil narod nezadovoljen z upravo dežele. Vlada se lahko sklicuje na to, da ni pred volitvami delala nikakih obljub.

Ta seveda nikakor ne znači, da v Veliki Britaniji morda ne občutijo globoke hvaležnosti, da je svetovnega klanja konec in da se zvečer brez strahu podajo spat, ne da bi se bali, da se bo preko noči rodni dom ali bivališče spremenilo v razvaline. Ko so narod ogrožale vse te nevarnosti, je sprejel vse neprijetnosti radovoljno in se včasih trdneje prepašal. Sedaj pa ima občutek, da je upravičen imeti svoj delež ob miru.

Tako se neredko sliši britansko gospodinjstvo, ko se mora vsaki dan nastavit pred trgovinami za cele ure, da prejme svoje delitve, potožiti svoji sosedi: „Saj ni mnogo drugače, kakor je bilo med vojno“. To razpoloženje, ki vlada v Veliki Britaniji vsled neprijetnosti današnjih dni, naj li se upo-

števalo pri anglo-ameriških odnošjih. Možki v Veliki Britaniji čita v svojem časopisu, da je v Zedinjenih državah mogoče kupiti čevlje brez nakaznice, pri čemer pa sam nosi že obnošene, mnogokrat popravljene čevlje, ter vedno znova čita po napisih pred trgovinami: „Danes ničesar.“ Čita o velikih dobavah živil v Ameriki, nato pa gre in si kupi košček mesa na teden za en šiling in dva penija ter se zaman ozira, kje bi dobil kakšno jajce ali paradižnik, da bi si izboljšal kosilo, lažje razumeva ta dejstva, kot pa dozdevno odlašanje Zedinjenih držav izročiti Veliki Britaniji posojilo za obnovo njenega gospodarstva.

Britanska delavska vlada, ki je skušala izboljšati to razpoloženje s pridigovanjem o žrtvah, ki jih bo še treba doprinesiti, je pred kratkim poslala Sira Stafforda Cripsa, predsednika trgovinskega urada okrog pc deželi, da bi bil opominjal, da izgiedi za bližnjo bodočnost niso dovoljni. Ta ni bil povsed prisrčno sprejet. Odkar je prevzel svoje službeno mesto, je imel nehvaležno nalogo, pojasniti, da mora Velika Britanija najprej doseči zopet svoj izvoz, predno sploh lahko misli na to, da bi proizvajala prijetne stvari vsakdanjega življenja.

Velika Britanija želi dobrih odnošajev s Sovjetsko unijo

V debati o zunanjih zadevah je v sredo Viscount Crauborne, nekdanji državni tajnik za zunanje zadeve in vodja konservativne opozicije v zbornici lordov, izjavil naslednje:

„Ločilnica med Evropo in območju zapadne omike in ono Evropo, ki sodi v rusko sfero, je postala ločilnica med dvema civilizacijama. Stik med obema se rahlja skoroda z vsakim dnem. Kako bi se dala na taki podlagi izgraditi uspešna svetovna organizacija? Najbližja potreba bi pač bila, da se umetne ograje, ki nas ločijo, porušijo ter se duhovna in kulturna enotnost Evrope vzpostavi, kajti tu tiči koren vsega zla. K temu bi mogel naš ruski zaveznik ogromno prispevati. Malo ali pa sploh nič ne vemo, kaj se dogaja v ruskem območju, kajti ta svet je videti kakor z neprodno zavoso ločen od ostalega sveta. Tu pa tam proncajo vesti in množe splošni nepokoji. Najboljši pripomoček, da se taki divji glasovi postavijo na laž, bi bil, če bi se ruske meje po sklepu ruske vlade odprle in če se bi novinarjem, strokovno izobraženim opazovalcem in vsem, ki prihajajo za to v poštev, priznala primerna svoboda gibanja. S tem bi se doseglo, da napetost nemudoma popusti.“

Kratke vesti

Dopisnik lista „News Chronicle“ poroča iz Rima, da bo papež v začetku prihodnjega leta izdal okrožnico, v kateri bo navedel temelje, na katerih mora biti osnovan trajni mir na svetu.

Okrožnica bo pozivala k medsebojnemu mednarodnemu razumevanju, k spoštovanju malih narodov in k pravici za vse narode. Verjetno bo omenila nevarnosti, ki bi jih utegnili imeti atomska bomba za vse človeštvo.

*

Poročilo Zavezniske vojaške uprave v Berlinu javlja, da so razpustili sportne organizacije v Berlinu, ki so bile ustanovljene za pospeševanje predvojaške vzgoje nemških civilistov. Izrečno so prepovedali društva, ki so gojila sledeče sportne panoge: boks, hribolastvo, kolesarjenje, motorne dirke, veslanje, džiu-džic, smučanje in jadranje.

Oblasti so dovolile ustanoviti telovadne organizacije, kakor tudi: klube za nogomet, rugby, košarko, hokej, drsanje, tenis in ribolov.

Berlinski župan izdaja dovoljenja ter ima nalogo, da prepreči, da dobijo društva vojaški značaj.

*

Avstralska komisija za vojne zločine je dobila od japonskega poročnika Sazakija podpisano izpoved o primerih ljudožrstva med japonskimi vojniki. Enako je tudi Indijec iz 49. polka, po imenu Punjab izjavil, da so Japonci pobili in pojedli mnogo Indijcev in prebivalcev Nove Gvineje. V nekem koncentracijskem taborišču za Indijce, ki je bilo na Novi Gvineji, je japonski vojaški zdravnik večkrat pregledoval taborišče in izbral zdrave ljudi, ki se niso nikoli več vrnili. Indijci so potem zvedeli od domačinov, da so jih Japonci ubijali in rezali na kose.

*

Več kot 1.500 ameriških vojakov na Japonskem je zaprosilo za ponovni sprejem v armado, dasi je njihova vojaška doba že potekla. Glavni stan XI armadnega zbora je nedavno objavil, da „je vojska zaradi negotovosti delovnih pogojev v domovini najprimernejše mesto za mladega človeka“.

Švedski kralj Gustav je prisostvoval tri-dnevni teniški srečanju med švedsko reprezentanco in francoskimi igralci. Srečanje je bilo na Igriščih kraljevega dvora; zmagali so Švedi.

*

Te dni je v neki newyorški bolnišnici umrl pranečak Napoleona Bonaparteja Jerome Napoleon Bonaparte. Pred 67 leti se je rodil v Parizu. Po svojem očetu je podedoval skromno imetje. Bil je znana osebnost newyorških in washingtonskih družabnih krogov.

*

S tri sto nemškimi bombami so razstrelili največje nemško podmornišče v pristanišču v področju Finkenwarder pri Hamburgu. V pristanišču je bilo mogoče istočasno hraniti 10 podmornic največjega tipa ali 20 podmornic običajne velikosti. Streha pristaniške naprave, ki je zgrajena iz cementa, je bila mestoma štiri metre debela.

*

Trije prostovoljci so v bližini pristanišča Bognor Regis odstranili veliko nemško minv, ki jo je prignal vihar S tem so rešili mesto pred uničenjem. Vihar je drvel s hitrostjo 110 km na uro. Valovi so bili visoki do 10 metrov.

*

Iz zanesljivega vira sporočajo, da je namenjeno deset zaplenjenih nemških podmornic, ki so v petek in soboto odplule na široko morje, za Rusijo. Teh 10 podmornic je en del onih 60, ki leže od maja v luci Londonderry, in jih bodo angleške posadke pripeljale v neko sovjetsko pristanišče in predale rdeči mornarici.

*

Josef McHarvey, ki je zavel mesto vrhovnega poveljnika ameriških čet v Nemčiji po preemstitvi generala Eisenhowerja, je izjavil, da bo trajala zasedba Nemčije najmanj 10 let, verjetno pa še dalj časa.

Izjavil je, da je treba odstraniti vse nacistične vodilnih in odgovornih mest. Nemce je treba prisiliti, da bodo spoznali svojo krivdo v vojni. Zelo težko pa bo, je izjavil nadalje general McHarvey, štiri različne narode privedi do enotnega postopka.

Sodelovanje umetnikov v industriji

Mladi umetniki in industrijci v Veliki Britaniji se zavedajo, kakšne velike koristi lahko imajo sami in celo narodno gospodarstvo od trajnega vzajemnega sodelovanja pri proizvajanju številnih vrst blaga, pri katerem jeokus in lepota eden izmed glavnih pogojev za uspeh na domačem in tujem tržišču. Številni so danes novodobni angleški umetniki, ki se ne omejujejo na ozko umetniško udejstvovanje, kot v prejšnjem stoletju, ko je bila s pojmom umetnika nujno zvezana beda in pomanjkanje, ki je bila posledica neumestnega „l'art pour l'art“, ki je zabrajeval, da bi umetnik skušal svoje sposobnosti uveljaviti v obrti in industriji. Dandanes pa je takšno sodelovanje umetnikov v industriji in obrti privedlo do novih oblik umetniškega izražanja, ki je bilo potrebno z ozirom na uporabo novega materiala in novih ciljev.

Preko vsega stoji pravica

Belsenske obsodbe v zrcalu britanskega novinarstva

Britansko časopisje piše obširno o obsodbah, katere je bilo izreklo britansko vojaško sodišče v Lüneburgu nad obtoženci iz taborišča v Belsenu. To je dokaz za to, kako zelo se zanima angleška javnost za odzdravljenje prava v Nemčiji. Z zadovoljstvom ugotovljajo, da so izrekli razsodbe v tem procesu izključno po pravnih načelih in brez ozira na politične strasti.

„Times“ podčrtava pred vsem surovost zločinov in piše: „O poročilih o dnevnem življenju v Belsenu in Auschwitzu in o posurovelosti straž v taboriščih, vseeno mož ali žena, bodo še dolgo goyorili. Poskusi nekaterih obtožencev, posebno Kramerja, da obremene s polno odgovornostjo višje predstojnike, so se s pravico izjalovili. Ni bilo vzroka, da se domneva, da so to, kar se je zgodilo v Belsenu in Auschwitzu izvršili obtoženci nevoljno. Ta ugotovitev je bilo menda najbolj žalostno mnenje med celo obravnavo.“

„Daily Telegraph“ omenja predvsem nepristransko in korektno vodstvo procesa: „Bilo je v inozemstvu kritikov, ki so označevali skrbnost obrambe za pretirano. Ali drugačno vodstvo procesa bi ne odgovarjalo britanskemu občutku pravičnosti. Ni bilo važno, da li je enega od tisočero zločinov izvršil eden izmed obtožencev. Predvsem je bilo važno, da se odkrije svetu za bodočnost vse podrobnosti zavrženosti, ki je bila svojstvena tako obtožencem kakor vladi, v imenu katere so ravnali. Zahvaljujoč nepristranosti in temeljitosti, s katero so vodili obravnavo, nikoli ne bo mogel en Nemec trditi, da niso dali obtožencem prilike za obrambo. Ali pa da so osvete željni zmagovalci vzeli obtožbo iz zraka.“

V istem smislu piše tudi „Manchester Guardian“: „Nemški udeleženci pri procesu so pričakovali, da bodo obsodili vse obtožence na smrt. Ali to je bil slučaj samo pri 11 obtožencih. 19 so jih kaznovali s zapori različne vrste, a 14 je bilo oproščenih. To razlikovanje je omogočilo temeljito preračunavanje dokazilnega materiala. Pa kaj se tudi lahko trenutno reče o procesu in izrečenih kaznih, eno je gotovo: izrečene kazni bodo vztrajale pred sodbo zgodovine.“

Zavezniki bodo pregledali nemške kredite v Švici

Zavezniška komisija, v kateri so zastopane: Anglija, Združene države, Rusija in Francija, se bo uverila o nemških kreditih v Švici.

Zavezniki so v posesti dokumentov, s katerimi bo mogoče dognati, koliko nemškega kapitala je v Švici. Švicarske oblasti so ocenile premoženje Nemčije, ki ga ima v Švici na 2 milijarde, 300 milijonov avstrijskih šilingov, kar pa ni verjetno niti polovica dejanskega zneska.

Zaupanje v trajni mir

OPTIMISTIČNE IZJAVE PREDSEDNIKA TRUMANA NA ZADNJI TISKOVNI KONFERENCI

Predsednik Truman je izrazil na tiskovni konferenci upanje, da bo na svetu vedno vladal mir.

Izjavil je, da so Združeni narodi na pragu največjega zgodovinskega razdobja človeštva in dodal: „Svet mora imeti zagotovljen mir in se mora za vedno poslužiti priložnosti, ki se mu zdaj nudi v ta namen; če ne, bo šla njegova pot v popolno razdejanje.“

Predsednik Truman je podal to izjavo, ko je govoril o težkem položaju v raznih državah, kakor na Javi, na Kitajskem in v Perziji.

Predsednik je označil razgovore z Attleejem in Mackenzie Kingom kot prvi korak k utrditvi organizacije Združenih narodov, ki naj zagotovi na svetu mir.

Naglašujoč potrebo, da mora čimprej po vsem svetu zavladati dobra volja, je priznal, da bo za to moralo preteči še nekaj časa in da bodo potrebne izmenjave pogledov med raznimi državami. Nadaljeval je, da so sedanji mednarodni neredi posledica dejstva, da je večina držav zaposlena z reševanjem svojih najnujnejših vprašanj bolj, kakor pa z reševanjem mednarodnih vprašanj.

Predsednik je tudi izjavil, da bodo Združene države nadaljevale izdelavo atomskih bomb v poizkusne namene ter je pristavil, da skušajo Združene države, Velika Britanija in Kanada usmeriti uporabo atomske sile v miroljubne namene. Uporabili bodo v industrijske svrhe material, ki bi ga drugače uporabili za izdelavo atomskih bomb. Toda to bo zahtevalo precej časa.

DEMOKRACIJA — NAJBOLJŠA OBLIKA VLADE

Charles Edison, bivši minister ameriške mornarice, je izjavil, da je v času, ko stoji ameriški narod pred velikim vprašanjem atomske sile in pred drugimi različnimi vprašanji prva dolžnost vsakega državljanca, ki živi v demokraciji ta, da se aktivno udeležuje politike. Ko je označil demokracijo kot „najbolj smelo in optimalno obliko vlade“, je Edison pristavil: „Demokracija je optimalna oblika vlade, ker je utemeljena na domnevi, da državljan misli in dela, da si preskrbi boljšo vladno kakor ono, ki bi mu jo mogel preskrbeti nekdo drugi. Zdaj, ko se pred nami odpira doba atomske bombe, ima politika veliko večjo važnost kakor v preteklosti. Zdi se, da zavisi od politike v bližnji bodočnosti življenje posameznikov in obstoj omike v svetu. Zares temni izgledi bodočnosti nalagajo državljanu veliko obveznosti do svoje demokracije, ki so zdaj bolj važne kakor kdaj koli poprej.“

Finančni minister Fred M. Vinson je govoril na sedemindvajsetem letnem kongresu Zveze bivših ameriških bojnikov in izjavil, da morajo Združene države izvesti trstvari, da preprečijo drugo svetovno vojno: postati morajo močne, podpirati morajo mednarodno prizadevanje za ohranitev miru ter zavzeti vodilno mesto pri prizadevanju za svetovno blaginjo.

Ko je poudarjal nevarnosti, ki bi bile v zvezi z lagodno in brezbržno politiko zdaj, ko je vojna končana, je Vinson izjavil: „Vojne niso neizogibne, temveč jih napravijo ljudje.“

Ljudje jih torej lahko tudi preprečijo. Biti realist v pogledu svetovnega miru, pomeni biti močan. To ne pomeni, da smo močni, ker smo sprejeli nalogo, da sami sebe branimo.

Delati moramo na to, da se bodo vsi narodi sveta sporazumeli. Konferenca zunanjih ministrov v Londonu je jasen dokaz za dejstvo, da ne smemo pričakovati od vsake seje kakšne senzacionalne odločitve.

Vsekakor imamo zdaj jasen dokaz o uspešnosti razgovorov in konferenc. Ta sistem nam daje dvojno korist. Ne daje nam pouka samo v tem oziru ampak nam je dal tudi boljšo podlago, na kateri lahko gradimo.

POSPEŠENO DELO

Predsednik ameriškega odposlanstva in bivši podtajnik za pomožne zadeve Archibald McLeish je izjavil, da je obstoj atomske bombe pospešil dela na londonski konferenci vzgojne, znanstvene in kulturne organizacije Združenih narodov in jo privedel do srečnega zaključka.

Dodal je, da je konferenca popravila osnutek ustanovne listine, ki so ga vsi sprejeli z zadovoljstvom. Obstoj atomske bombe je imel ogromen vpliv na dela konference. Brez njega bi se bili odposlanci sestali samo kot učenjaki in znanstveniki. Atomska bomba pa je pretvorila konferenco v sestanek mož, ki so morali položiti račun o nedavni znanstveni osvojitvi in so morali priti v sklepah do sporazuma.

Domovina tobaka

Ko se je v oktobru 1492. leta izkrcal Kolumb na otoku Guanahani (nedaleč od Floride), je bil razočaran. Misilil je, da dosegl pravilno deželo Cipangu ali Japonsko, ki teče v njej sto potokov z več zlata nego vode. A glej, kolika smola — naletel je le na revne, gole Indijance. Zato ga je pa čakalo nekaj drugega, kar mu sicer ni moglo odtehati zlata, a je bilo vendar novo in zanimivo. Kaj kmalu ga je namreč bodla v oči neka čudna iavada domačinov. Videl jih je, kako so zvižjali liste neke neznatne rastline v svaljke. Te so potem prižgali, da so se smodili. Dim, ki je ob tem nastajal, se jim je moral zdeti po svoje dragocen, kajti dihali so ga vase s pravcato naslado.

Ko je plul Kolumb dalje, je dospel na Kubo. Tam je videl istv. Povsod so domačini kadili kakor za stavo. Ko je v obrežnih vaseh izvedel, da stoluje v notranjosti dežele mogočen vladar z naslovom „kacik“, se je odločil, da pošlje k njemu dva odposlanca. Po kratkem potovanju sta oba prišla v naselbino, ki je štela približno petdeset hiš. Ljudje so ju sprejeli sicer s silnim začudenjem, vendar

dokaj spoštljivo. Slavnostno so ju pospremili k „kaciku“. Ta je njima v čast pri pričel pridelati šumno pojedino, ker je bil uverjen, da sta božja sla. Smela sta sedeti na častnih sedežih poleg glavarja, vsi drugi pa so pohlevno čepeli na tleh. Po jedi je poseben služabnik prinesel posušene rastlinske liste. Gostje so segli po njih ter jih začeli med prsti zvaljati, da so nastali zvitki. Šlo je prav tako kakor na otoku Guanahani. Zvitke so na enem koncu prižgali, na drugem pa so lovili dim vase.

Nič drugačna ni bila navada pri Indijancih na otoku Haiti. Ko so Kolumbovi spremljevalci vprašali domačine, kaj delajo so jim ti, kažoč svoje svaljke, odgovorili z besedami, od katerih si je bilo najlažje zapomniti eno, namreč „tabacos“. S to besedo so domačini baje nazivali svoje smodke. Kasneje, ko so se Španci približe seznanili z novo rastlino, niso dosti ugibali, kako naj jo krstijo. Segli so kar po izrazu Indijancev. Tako se je rastline prijelo ime tobak.

Ali je to prava razlaga, ni povsem gotovo. Nekateri so mnenja, da je beseda posneta po imenu otoka Tobagos, ki leži severno od Trinidade. Otok pripada tako zvanju Zapadni Indiji in je danes last Angležev.

Tretji zopet so prepričani, da je rastlini posodila ime pokrajina Tabasco v južni Mehiki. Vsekakor stoji, da so Azteki, starodavni prebivalci Mehike, tobak poznali in ga nič manj cenili kakor Indijanci na otokih.

Ko je Fernando Cortez leta 1520 vdril v Mehiko, je v vsakem kraju našel ljudi, ki so strastno kadili. Iz poročila Bernala Diaza, ki se je udeležil Cortezovega pohoda, lahko razberemo, da se je celo prvi mož v državi, cesar Montezuma, štel med vnete prijatelje tobaka.

„Po slavnostnem kosilu na dvoru“, pravi Diaz, „smo videli, kako so prinesli vladarju tri lepo okrašene zlate cevi. Bile so nadevane z ambro, ki je nad vse blagodišča snov, in z nekim zeliščem, ki se mu pravi tobak. Cevi so služabniki z enim koncem približali ognju, da so zažarele, nakar so jih z drugim koncem podajali Montezumi. Ta je ves zadovoljen vlek iz cevi dim ter si z njim polnil usta.“

Minilo je dvajset let, pa je že priprotoval tobak iz svoje ameriške domovine k nam v Stari svet. Leta 1511 je neki učenjak z imenom Peter Martyr Anglerij prejel naravost iz Amerike zelenečo tobačno rastlino. Mož se je lahko ponašal s slavo, da goji doma v cvetličnem loncu zelišče, ki ga vsa ostala Evropa še ne premore. Bil je prvi gojitelj tobaka na evropskih tleh. Ni bila mala reč pripeljati rastlino zeleno in zdravo čez morje, kajti voznja po Atlantskem oceanu je trajala takrat nekako tri mesece. A. Z.

KAVALIR

Kavalir: „Dovoliti milostljiva, da vas spremljam?“

Dama: „Ne, to pa ne.“

Kavalir: „Dovolite vsaj, da vam nesem kovčeg?“

Dama: „Prosim. — Halo kam pa greste z mojim kovčegom?“

Kavalir: „Po svojih potih, saj vas ne smem spremljati.“

Mladi korotan

Mlada leta...

Kaj bi jaz ne bla vesela, svojih pomladanskih dni? zakaj bi pesmi ne zapela, Enkrat le mladost živi!

Ne vprašujem po zakladih, ki jih bogatin ima; Rajši pojem v letih mladih, pesem glasno iz srca.

Sonja

Očetova podoba

Pred davnim časom je daleč v mestu umrl zelo bogat trgovec. Zapustil je samo enega sina, ta pa je bival že tako dolgo v tuji deželi, da ga ne bi nihče od meščanov mogel več spoznati po obrazu. Čez več dni po trgovčevi smrti pridejo v mesto trije mladeniči in trdijo, da so trgovčevi dediči. Sodnik je dolgo časa preišljeval, kateri je pravi dedič umrlega trgovca, pa ni mogel ugotoviti. Končno je ukazal prinesiti lepo izdelano sliko trgovca in rekel: „Na prsih te podobe bom naredil znamenje, in kateri izmed vas bo s puščico to znamenje zadel, bo dobil premoženje.“

Prvi sproži puščico in prav blizu zadene, drugi še bliže; tretji pomeri, roka se mu prične tresti, poblede; in solze ga oblijejo. V velikem zamahu odvrže lok in puščico ter reče: „Tega ne morem storiti, rajši izgubim premoženje.“ Sodnik pa mu reče: „Blagi mladenič ti si pravi sin rajnega trgovca in po pravici njegov dedič, ne pa ona, ki sta tako ostro ustrelila. Pravi sin ne bo prebadal očetovega srca, tudi na podobi ne.“

Nabiralec korenin

Nekemu nabiralcu korenin je njegova prepirljiva žena grenila življenje. Bila je raslava kot vrečevina, a mož, ki je že davno bil vajan gozdnega miru, je tako nerad prenašal večer prepri, da si je često želel, da babo vzame hudič.

V dobi, ko padajo orehi in želod z drevja, je zopet iskal korenin, kajti je se bližal sejum sv. Uršule. Hodil je po gori gor in dol, da mu je pot tekela v bistrh kapljah po čelu. Ko je imel vrečo končno polno zdravnih korenin, zelišč in plodov, jo je vrgel preko ramena, udaril s svojo palico veselo po brezovih deblih, da so zazvenela in se podal domov.

Tedaj mu je prilezla pri kapeli nasproti siva kača, ki je držala glavo pokonci kot sveča. Ni se bal take golazni, katero je na svojih poteh po gozdu često srečaval; dobro so mu bili znani gad in kuščar, rogač, sršen in črv.

„Lev bi rabil“, si je mislil in že je hotel udariti s palico.

„Pusti mi življenje“, je prosil gad.

Iskalec zelišč se je sam pri sebi čudil:

„Ni se mi še v življenju zgodilo, da čujem govoriti kačo.“

Boječ je vprašal okretno golazen:

„Kdo si?“

Zalostno mu je odgovorila:

„Bila sam človek kot ti.“

Tedaj pogleda v svojem velikem začudenju bliže in vidi ovito okoli kačjega telesa svetlečo, tanko zlato verižico. Srčno dvigne gada in ga ponese v svojo koč. Ko ga je položil na okensko polico, kjer sta ležala ob nedeljah pred mašo molitvenik in rožni venec in kjer sta že stali posvečena voščenska in kadilnica, tedaj so posvečeni predmeti odzveli s kače čar Nabiralec korenin je čul tanek glas in zlata verižica je padla na polico. Kača je bila izginila in mlada deklica se je nasmehnila rešitelju.

Pričela je govoriti:

„Že dolgo te poznam, stari nabiralec korenin in smol. Tvoj oče je krpal kotle, a tvoja mati je prala perilo. Kopal si se v ribniku in z ververico si plezal po drevju. Obešal si se na vrvi zvonov in pekla ukradena jabolka.“

Mož je z zaprtimi očmi poslušal. Ko je končala, da ga spominja na, — oh, — že tako davne čase je tiho vprašal:

„Kdo si, da vse to veš?“

„Mogla bi biti tudi tvoj sin“, reče deklica. Naenkrat se prestrašen spomni, da bi moral svojemu gostu tudi česa ponuditi. Pohitel je iz izbe in srečal v veži svojo ženo. Čula je tuji glas in ga okregala z grdimi besedami zaradi njegove domnevne nezvestobe. Poskušal jo je pomiriti, ali ona se je vedno bolj kregala.

Da jo zopet pomiri, ji je obesil zlato verižico okoli vratu, ali čim se je dotaknila žene, se je žena skrčila, postajala vedno manjša, dokler ni ležala ob moževih nogah samo še kača. Pognal jo je skozi vrata in jih hitro zaprl.

Stričev god

Mirko je obiskoval tretji razred domače ljudske šole. Bil je priden deček in vsem priljubljen. Matere ni imel več. Umrla mu je že, ko je bil še majhno dete. Za njega sta odslej skrbela oče in dobri stric. Strica je imel Mirko posebno rad. Pa tudi stric je napravil svojemu nečaku rad kako veselje. Kadar so dozorele jagode ali črešnje ali hruške na njegovem vrtu, je dobil Mirko vselej prve iz stričevih rok. Rad je pomagal svojemu stricu pri delu na vrtu. Bila sta si kakor dva dobra prijatelja.

Prišel je stričev god.

Ko je bil Mirko še prav majhen, ga je starejša sestra naučila, kako je treba stricu čestitati. Sedaj pa, ko je hodil že tretje leto v šolo in se je v šoli marsikaj lepega naučil, si je znal pomagati že sam. Naučil se je na pamet lepo čestitko, ki naj bi povedala vse, česar želi hvaležni nečak svojemu stricu-dobrotniku.

Bilo je na predvečer te slavnosti.

„Zdaj pa le pojdi spat, da boš mogel jutri zgodaj vstati in lepo čestitati stricu“, je rekla starejša sestra in odšla iz sobe.

Mirko je ubogal in se odpravil v posteljo. Zaspal vendar še dolgo ni mogel. Najraje bi videl, da bi ta noč prav hitro minila. Stričev god, čestitna, kaj bo prinesel jutrišnj dan zanj dobrega, ali bo prišla kakor običajno tudi teta na obisk k stricu, ki navadno tudi ni prišla praznih rok. Take in enake misli so mu rojile po glavi in mu niso dale spati.

Končno je Mirko vendarle zaspal. Bilo je že pozno v noč.

Kar naenkrat je zaslislala sestrica klice in vzdihne iz Mirkove sobe: „Striček poglej, saj te imam radi!“ — Sanja se mu, si je mislila sama pri sebi. Ubogi Mirko! In zopet je bilo vse tiho!

In res sanjalo se mu je, da leži dobri striček na mrtvaškem odru, držeč v rokah križec, okrog in okrog njega pa goreče sveče in sveže cvetlice, kakor je to videl, ko je umrla njegova babica. Ob steni pa je slonel pokrov od krste.

Mirko se je razjokal. Tako lepo se je pripravil, da bi čestital stricu za god, a zdaj naj bi bilo vse zaman. Strašno mu je bilo ob misli, da strica ne bo več.

V sanjah je še videl, da stoji pri vratih stražnik v črni obleki. In ko ga je Mirko vprašal: „Ali je res moj striček?“, mu je ta odgovoril: „Umri je, ko tebe ni bilo doma.“ Zdaj je pristopil stražnik k odru, prijel pokrov in ga poveznil na krsto. Nato je začel ugašati sveče. V sobi je nastala tema. Mirko je zaslislal votle udarce in zazdelo se mu je da je stric v krsti zaječal. Tedaj je v silnem strahu zaklical: „Striček...“ in se zbudil. Mirko pogleda okoli sebe. Zunaj se je že danilo. Sklonil se je v posteljo. Ni moget prav doumeti ali je res, da je umrl striček, ali se mu je le sanjalo. Hitro poskočil iz postelje in se splozi do vrat stričeve sobe. Srce mu je močno utripalo. Kaj je resnica? Bil je ves iz sebe. Bo li zagledal strica v sobi — živega, ali pa — na mrtvaškem odru?

V velikem strahu je odprl vrata stričeve sobe. Toda — hvala Bogu to so bile sanje! „Stric je živ in zdrav in danes je njegov god“, je vzklilnil Mirko, vračaje se v sobo. Hitro se je oblekel, stekel k stricu in mu tako lepo čestital, da je bil stric zelo vesel. O mučnih sanjah pa mu ni povedal ničesar, da bi s tem ne pokvaril stričevega prazničnega razpoloženja.

Tisti dan je bil tako za strica kakor tudi za Mirka lep praznik. Ker je prišla tudi teta na obisk ni manjkalo ne dobrih jedil, ne slaščic za Mirka pa tudi ne prazničnega razpoloženja ob stričevem godu.

CVETJE IN KLASJE

Stric France kot sv. Miklavž

V naši sosesčini je imela prijateljska družina svoje posestvo. Otroci, petletni Tonček, šestletna Nežka in desetletni Janezek, so me kratkoma vedno nazivali „stric“, stric France po mojem krstnem imenu. Kot očetu in materi, mogoče še bolj, so mi zaupali; oni so vzljubili mene in jaz nje. „Stricu Francetu bom povedal“ je bila nevarna grožnja, to je bilo neke vrste „Hanibal ante portas“, in mati se je posluževala te grožnje raje in z večjim uspehom kakor šibe. Kljub temu nisem bil nikakšen bavbar, strog sem bil le v skrajnem primeru. Samo pretinja, da ne pridem več k porednim otrokom, je zadostovala, da so postali popolnoma krotki in pridni. Ni čudno, stric France je prinesel vedno kaj s seboj. Skrivnostno je zamahnil parkrat z roko po zraku, izgovoril pomemben izrek in že je pričaral izza zavese ali od kje drugje pomarančo za Tončka, ki je smatral strica Franceta za največjega čarovnika, ali pa za Nežko, Janezek je bil že prevelik, zato je dobival darila brez coprnj, za katere je imel samo še pomilovalen nasmeh. Potreboval pa je Janezek strica Franceta pri domačih nalogah. „Stric France, ti moraš drugič bolj paziti, učitelj danes ni bil zadovoljen z mojo nalogo.“ No da, človek pač stori, kar more.

Pri družinskih praznikih nisem smel nikoli manjkati. Otroci pa tudi niso nikoli prezrili nobenega mojega praznika. Vedno so prišli in mi kar po starosti s pesmico ali prosto voščili vse najboljše, predvsem dolgo življenje in zdravje.

Nič ni na svetu lepšega kot otroci in pričakanje veselega praznika. Ali si že kdaj gledal v žareče oči otroka, ko se bliža božični večer? Ali si kdaj capljal z otroki od izložbe do izložbe, ki pisanih barv prirazno vabijo kupce? Nikoli! Potem si zamudil mnogo pristrčnega in pravega veselja. Neverjetno kakšne misli plete otroška domišljija pred izložbami. Velik parkelj v izložbi bi bil prav lep videti, čisto blizu pa: „Ali je izložba tudi dobro zaprta?“ previdno vpraša štiriletni otrok, ki je sicer zelo predzren. Popolnoma varnega se človek vseeno ne počuti. Šele na zagotovilo, da so izložbe trdno zaprte, se upa bliže, doma pa ponosno pripoveduje, da je napadel parkeljna in da je njegov jezik gorel kot ogenj. Bila je končno le šipa vmes in iz spomina to prav lahko izgine.

In tokrat je imel priti zopet sv. Miklavž in Tonček me je ponižno prosil, da bi sedel pri njem, in Nežka tudi. Nikdar ne moremo vedeti. Znal je sicer svojo pesmico popolnoma na pamet in jo je vsak dan ponavljal, celo njegovi svinčeni vojaki so se još morali učiti, toda kakor rečeno, nikdar ne moremo vedeti, kaj lahko sv. Miklavžu trenutno pade v glavo. Janezek se ni prav nič bal, vsaj delal se je tako; on je „vedel“, da je vse skupaj prevara in je premišljal sam pri sebi, ali naj mi stvar „pojasni“, ali naj me pa pušči umreti „neumnega“. Kljub temu mi je zapal, morda se je bal za svoja Miklavževa darila.

Približal se je Miklavžev večer in sv. Miklavž je zbolel. Starši so menili, naj jaz priskočim na pomoč. Ker smo imeli v hiši nekaj podobnega kot Miklavžovo obleko, sem po kratkem obotavljanju privolil. Domenili smo se, da me bodo omenjenega dne prišli iskat s sanmi na dom. Celu stara mati se je potrudila za mojo „častljivo“ opremo. Oprala je haljo, da je bila snežnobela, nanjo je našla bleščede srebrne in zlate zvezde. Hotel sem postati krasen Miklavž, ki mu je nebeško poreklo zapisano na obrazu. Staro rdečo domačo haljo so predelali v škrlatni plašč, obrobili ga s hermelinom, ki je bil že nekoliko zjeden od moljev. Moji turški copati so bili kot nalašč za nebeškega poslanca, kapa je pa bila tako sijajna, da se je ne bi bilo treba sramovati niti kralju Culov, da niti ne omenjeni brade, ki mi je segala kot mogočen slap do kolen. Sam sebi sem bil tako všeč, da sem prevrnil veliko zrcalo, ko sem se učil kretanj. Pa saj čepinje prinesejo vendar srečo. Babične poročne rokavice so mi dale še poslednji sijaj. „Domači zdravnik“ je bil na novo vezan, da mi služi kot nebeška knjiga, in sedaj sem bil gotov ter sem stal v vsem svojem blesku. Prišlo so sani in me odpeljale. Ne vem, če morejo biti otroci bolj razburjeni kot sem bil jaz.

Vse je šlo po načrtu, razen človeške kretanje, ki sem jo napravil z rokami, ko mi je pri slovesnem vstopu obvisela kapa na podboju. Tonček in Nežka sta sedela rdečih lic pri starejših na divanu, v solzah sta svečano obljubljala, da bosta „vedno“ pridna, da bosta „vedno“ uboga, da ne bosta „nikoli več“ neolikhana. — „nikoli več“ — „nikoli več“ Janezek je stal v kotu, in strahu in radovednosti. Bilo mu je jasno, da tukaj nekaj ni v redu. Kako to, da je stric France v zadnjem trežino! Karo, Karo! Za božjo voljo! Preden sem

nutku zbolel? Ali ni to tukaj? — Glas je bil sicer nekoliko drugačen, toda — „Janezek!“ Listal sem po knjigi in obstal pri „možnosti uporabe kamilčnega čaja.“ „Ti nisi vedno na pravil domače naloge! Sploh nisi bolan, pa si ostal v postelji, ker ste imeli računsko šolsko nalogo. Ti si . . . ti si bil.“ Janezek je samo prikimal, toda kljubovalno. „Ti boš sedaj za kazen zmolil en očenaš.“ V tem trenutku se je bližal polom. Po nepazljivosti so ostala vrata za sv. Maklavžem odprta in domači pes Karo, ki so ga zvečer odvezali, je — vohajoč nevarnost pomolil glavo skozi špranjo. Kar je tu videl, je bilo vse preveč za zvestega čuvaja. Strašno našemljena postava, ki je z veliko palico ogrožala vso družo zavedel, sem že ležal na tleh in čutil sem,

kako je spuhela moja svetost in častljivost. Končno je uspelo rešiti me psa, zbežal je in vlekel nebeško brado za seboj.

„Stric France, to je vendar stric France!“ je vpil Janezek, ki je čutil, da je gospodar položaja. Prekrel sem sv. Miklavža, pograbil nebeško knjigo, ki jo je škrtal v naglici odprl pri „Zdravilna moč lipovega čaja“, vzela svojo škofovsko kapo, ki je zgedala kot po-teptana močnata vreča ter zginil brez besede v kuhinjo . . .

To je bil žalosten konec. Uspelo mi je prepričati Tončka, da jaz nisem bil sv. Miklavž. Nežka je spregledala. Janezek je pa slavil zmago slavje maščevalnosti. Njemu naj še kdo poskuša kaj navtvesti.

Vsekakor se od tedaj naprej odločno branim še kdaj igrati vloge sv. Miklavža.

Fr. L u k a s.

„N'mav čez izaro“ / H. Maierhofer

Kdo ne pozna te pesmi? Povsod, kjer jo zapoje, vzdrihte srca in duše napolni sladki sen preteklosti. Nehote se vprašamo, katero je to „izaro, po katerem nehote zahrepenimo? To je naše Baško jezero, biser prelepe Koroške dežele.

O nastanku pesmi je napisal dr. Franc Mišič 9. X. 1932 v „Slovincu“, da je to pesem zložil in uglasbil kaplan Gregor Maternik (Einspieler) okoli leta 1855, ko je bil kaplan pri župniku Freiberju v St. Jabu v Rožu in sicer na poti v Bače (ob Baškem jezeru), kamor je šel na dom svojih staršev.

To pa ne drži. Einspieler ni bil doma v Bačah, pač pa v Svečah. Mogoče je, da je pomagal pri delu župniku Freiberju, a pesem je vendar Freiberjeva.

Ko sem iskal podatkov o nastanku pesmi sem se obrnil od starih ljudi in zvedel sledeče o Freiberju:

Rojen je bil leta 1809. v Bačah ob Baškem jezeru. Študiral je na gimnaziji v Celovcu, kjer je dovršil tudi bogoslovje. V mašnika je bil posvečen 4. avgusta 1833.

V tem času je bil spiritual v bogoslovju poznejši lavantinski škof A. M. Slomšek, ki je že kot bogoslovec uvajal slovenski pouk in slovensko petje. K delu pa je spodbujal tudi druge, med njimi Freiberja.

Celovec je bil v tem času kulturno žarišče Slovencev. Urban Jarnik, župnik v Blatogradu je sam izdal pet knjig, koliko pa še drugi, kot n. pr. Slomšek, Einspieler, Jane-

žič, Urer, Matija Majer, Matija Ahacelj in drugi. „Slovenski glasnik“ ki je izhajal tedensko v Celovcu je bil eden najbolj razširjenih slovenskih listov.

Za procvit narodne kulture se je močno trudil tedanji celovski škof Jakob Pavlič, ki je bil prvi neplemič na sedežu krške škofije. Z njegovo pomočjo se je posebno med duhovščino razširila slovenščina. Tudi njegov naslednik Jurij Mayer je znal slovensko. Poseben blagoslov pa je bil za slovenščino škof Lidmanský (1842—1858), ki je uvedel slovenščino kot obvezen predmet v bogoslovju.

V takih razmerah so potekale študijska leta Treiberju.

V lepem sončnem avgustu je korakal po dovršenem študiju iz Celovca proti domu v Bače, Pot ga je vodila skozi Vetrinj, Hodiše, Škofiče, Logovas, Zoparče, Rožek Šmartin in potem po strmini čez Ravne do Ledenic. Vrh strmine stoji lepa hiša Treiberjevega strica, Čenjaka. Tu se je Treiber ustavil, domači pa so pod lipo pogrnil mizo in postregli utrujenemu novomašniku. Po okrepcilu in dobri kapljici je pričel mladi mašnik v družbi svojih sorodnikov prepevati. Med petjem pesmi „Hišica očetova“, je Treiber nenadoma utihnil — se zazrl na Bače, kjer je stal njegov dom, oči so mu se orosile in ob spominu na pred par leti umrlo mamo in očeta je napisal eno naših najlepših, če ne že najlepšo pesem: „N'mav čez izaro“.

Žalostna zgodba gospodov Ho in Hi

V času, ko postanejo dnevi krajši, pride komu na misel, kako bi izgledalo z našo ljubo zemljo, če nekdanj več ne bi sijala kraljeva zvezda sonca. Misel sama ob sebi, da bi posrednica vse toplote in vsega življenja nenkrat ustavila vse dajatve ter nas puštila same v smrtno mrzlem svetovnem prostoru, povzroča čut mraza in celo tako kratka odpoved službe sonca, kakor je sončni mrk, ki traja vendar le samo nekaj minut, more spraviti v čudovito stanje ne le zamolklo slutitve živali, temveč tudi človeka kljub njegovi omiki, ptice v svoja gnezda, vsak glas preneha in človeka je groza v polmraku, ki je preostal od bogate dnevene luči. Jasno je, da je narode prejšnjih časov, ki v poznanju narave daleč niso bili tako napredni kakor smo mi po našem mnenju, prešinila s strahom prikazen, ki je nenadoma zatemnila oboževano sonce.

Ravno ta groza pa je bila vzrok, da smo izvedeli o sončnem mrku, ki se je pripetil mnogo tisoč let pred našimi dnevi in o poteku katerega se je marsikaj čudnega slišalo. V enem najstarejših zapiskov sveta, v kitajski knjigi Schn-King, „Kanončni knjigi listin“, se poroča, da sta se pred davnim časom — znanost je bila v stanju, kot kritičen dan določiti 22. oktober 2137 let pred našim štetjem — vsled pomote dva uradnika izgubila življenje.

Tudi na Kitajskem so takrat verjeli in to je baje tudi še danes v daljnih krajih navada, da hoče pri sončnem mrku velikanski zmaj požreti sonce. Radi tega so šli s trobentami, rogovi, z žvižganjem, s pokrovi in vsemi možnimi pripravami za ropot na cesto, da z groznim šundrom pripravijo zmaja do tega, da da od sebe svojo žrtev. Kakor je umevno, je bila stvar vedno v redu, kajti sonce je ostalo vedno zdravo. Razen tega je bila naloga dvornih cesarjevih astronomov, da pravočasno in zanesljivo naznanijo preteči sončni mrk. Toda knjiga Su-King poroča, da sta takrat, bilo je za časa vlade cesarja Čung-Kangha — živela dva dvorna astronomo, po imenih Ho in Hi, ki sta svojo dolžnost tako zanemarjala, da je nebo zvezd prišlo popolnoma v nered, vsaj po mnenju ljudi, da celo, veliki sončni mrk sta pozabila napovedati.

Pijančevala sta namreč — „Kanončna knjiga listin“ pove to z lepšimi besedami. Tako je prišlo, da je ljudstvo pri nastopu sončnega mrka postalo zelo razburjeno in zmedeno, vse je tekalo povprek, kajti Kitajci so bili mnenja, sedaj je nevarnost za sonce. Seveda je bilo končno vse dobro, le oba astronomo so obglavili, zaradi njihove zanikarnosti.

O tem tragično-komičnem dogodku, ki je povzročil toliko nevolje in razburjenja, poroča Ču-King sledeče: „O tem času sta plemena Hi in Ho pustila svojo krepko. Neredno sta se udala vinu, zmedla sta urad, ločila sta se od dela. Prvikrat sta motila letni račun nebes, žalila sta svoje predstojništvo. V zadnjem jesenskem mesecu nova luna ni sijala v sobo od 7 do 9 ure zjutraj. Slep je nastavlil trobento na ušesa, varčni mož se je lovil, navadni ljudje so tekli. Rodova Hi in Ho sta bila v uradu, nič nista slišala in vedela.“

Odkar sta se gospoda Hi in Ho vdala vinu, odvrgla krepko in zmedla urad, je bilo mnogo tisoč sončnih mrkov. Njihova napaka pa je bila vzrok, da se je o najstarejšem znanem sončnem mrku izvedelo. Nemarna gospoda Hi in Ho sta vendarle služila znanosti — če tudi ne vede.

Kramljanje o aktovki

Razpravljati o aktovki — čemu to? Le čemu? Mar na svetu ni na stotine malenkosti, o katerih se je mogoče na široko razpisati? Zakaj more biti ravno aktovka? No, pa pomislite: vsak drugi zemljan deli doli svojega življenja s tajinstveno rjavo ali črno aktovko. Pretirano bi bilo trditi, da se je z njo vred rodil, ali to drži, da se ga je v hipu, ko je stopil v poklicno življenje, prijela „koža“ ter se od njega več ne loči.

Mar ni aktovka podoba naše napredne omike? V njej se po svoje zrcali, mnogostičnost našega modernega življenja. Tako smo se ji privadili, da si jedva še predstavljamo minule čase in narode, ki so izbili brez „krokodila“. Zato smo uverjeni, da so starodavni Egipčani in Grki vredni pomilovanja, zakaj niti v grobovih faraonov niti

Resnost življenja

Ali ni za nas vse pravo doživetje — prvi šolski dan. Vsi ga ljubimo; ob misli nanj se nam vzbujajo spomini na prošle, lepe čase. Pogled se obrača nazaj v preteklost in srce postane mlado, kakor nekdanj, ko smo še hodili v šolo.

Še danes vem popolnoma točno, kako je bilo takrat. Star sem bil šest let in mnogokrat slišal sem govoriti v domači izbi o tem, da bom tudi jaz moral sedaj v šolo in da se bo pričela zame resnost življenja. Pri takih razgovorih mi je bilo vedno nekoliko tesno pri duši, kajti čeprav nisem razumel smisla, mi je vendar bilo jasno, da je minil čas zlate svobode in brezskrbnosti. Nič več se ne bom podil ves dan preko travnikov in polj ali se razgledoval z visoke jablane po deželi. Tudi za mojo najljubšo igro „Indijanci“ ne bo več toliko časa. — Kako pa je bilo z Metko, mojo malo zlatolaso tovarišico s sosedove domačije? Tudi za njo se je pričela ta skrivnostna „resnost življenja“ in jaz naj bi z njo obiskoval šolo. Oba sva živela na gorskih posestvih, ki sta bili precej oddaljeni drugo od drugega. Misliła sva, da se s sončno planino že konča svet. Prišla sva le redkokdaj v vas. Sedaj pa naj bi bila to najina dnevna pot v šolo, strma steza ob gorovju in nato preko travnikov in polj.

Imel sem prazničen občutek, ko so me oblekli v nedeljsko obleko ter mi s trudom skrbno počesali kuštrave lase. Nato sem nastopil pot v šolo. Moj oče je šel z menoj v dolino. Spotoma smo došli tudi mojo tovarišico v igri Metko, ki je postala moja šolska tovarišica. Med potjo nismo mnogo govorili. Naše misli so bile zatopljene v dogodke, ki še pridejo.

Šolska soba je bila majhna, tudi vas ni bila posebno velika. Tu je bilo vse na nogah. Gospod učitelj — jaz sem ga že poznal, ker je večkrat obiskal mojega očeta — nam je odkazal sedeže in tako se je pričelo. Vsaj zdelo se mi je tako, kajti mala Meti ni smela sedeti poleg mene na deški strani. Vsesti sem se moral poleg popolnoma tujega dečka, ki je bil šele kratak čas v vasi ter nosil mornariško obleko. Zdelo se mi je, da sem zelo siromašen poleg njega. Tam na drugi strani po sem videl Metko, ki se je živahno razgovarjala z neko deklico iz vasi. Niti za trenotek ni pogledala semkaj k meni. To me je zabolelo, kajti do tega dne je pripadala samo meni a sedaj sem čutil, da se bo to vse spremenilo. Šele sedaj sem pričel razumovati pomen besede „resnost življenja“. Danes se mi to samemu smešno zdi, toda takrat je ta neznan dogodek globoko prodril v mojo otroško dušo. In prišlo je tudi tako, da je Metka imela večkrat kako tovarišico pri sebi a jaz sem se moral sam igrati . . .

Zrastel sem, dobil sem dolge hlače in se že igral ob nedeljah z dečki na kegljišču. Toda tudi Metka ni ostala majhna deklica. Odsšla je kmalu nato v mesto, kjer sem jo pred kratkim srečal po dolgih letih. Govorila sva o nekdanjih skupnih doživljajih in jaz sem ji pripovedoval tudi o najinem prvem šolskem dnevu. Pristrčno se je smejala.

„Ali je bila to vsa resnost življenja, ki si jo spoznal?“ je šalivo vprašala.

Zamislil sem se.

„Mnogo sem preživel“, sem odvrnil. „Uso-da mi je prinesla marsikak udarec. Toda nikdar nisem tako občutil, kaj se pravi „resnost življenja“, kakor oni prvi šolski dan.

med razvalinami Troje ni bilo najti majziljene ali okamenele aktovke.

Veste še, kaj je bil prvotni namen naši toli hvaljeni in čislani aktovki? Kakor ime izda, je služila za to, da smo hranili akte, to je spise, listine, plačane in tudi neplačane račune, plačilne pozivnice, trgovska pisma in troškovnice. Vse take zaklade smo za usnjatim oklepom skrbno varovali pred pogledi sveta ali pred vremenskimi nezgodami. Kar se pa dandanes zaupa varstvu aktovke, kar se dandanašnji vse baše vanjo, to ima z akti tako malo skupnega kakor tirolske hlače z Adamom: časopisi in knjige — no to še gre —, zemlje s sirom, kruhki s presnim maslom, klobasice, škatle za puder, steklenice, v novejšem času tudi čokolada. Ali to ni vse. Seznan je dolg — segel bi menda od sredine Vrbskega jezera do njegovega vzhodnega ali zapadnega konca.

Važno je, da ni od zunaj nič poznati. In za to je aktovka kakor nalašč. Fasada je, če se sme tako reči. Fasada omike in obstoja. Človek, ki jo nosi, daje samemu sebi pričevanje, da je soliden in dosleden, kajti za nič na svetu se noče ločiti od „dokumentov“ svojega zemeljskega obstanka. Mar se bomo čudili, če slišimo, da si človek, ko leže, porine aktovko pod vzglavje? Ni slajših sanj od tistih, ki jih sanjaš nad lastno aktovko. Kdor ne verjame, naj poskuša vse dotlej, da bo prepričan.

A. P a j a n k.

V ZRAKU SE BO ODLOČILO

Ko je šla vojna že proti svojemu neizbežnemu koncu, so vprašal Mussolinija, kako si predstavlja njen konec.

Mussolini je ravnodušno odgovoril:

„V zraku se bo odločilo.“
Predno so ga v Milanu po končani vojni obesili (tako vsaj pravijo hudomušneži), je rekel Mussolini:
„Ali vam nisem že pred meseci povedal, da se bo v zraku odločilo.“

O slovenski narodni pesmi

Pesmi svetne vsebine, ki jih narod prepeva kot svoje, so narodne pesmi. Z njimi se v besedilu in napevu narodova duševnost na najpristnejši način odkriva. Lepšega ogledala ni, kako kar narod čustvuje, kakšna je njegova miselnost in doživljanje, kakor je njegova pesem. Zato je pri preučevanju duševnih lastnosti in značilnosti kakega naroda najzanesljivejši pripomoček ravno njegova pesem.

Slovinci se lahko ponašamo, da je naša narodna pesem med najlepšimi na svetu. Vendar je sami premalo cenimo in premalo radi imamo. To pa zato, ker jo na splošno premalo poznamo. Kako hočeš rad imeti nekaj, česar поблиže ne poznaš? Saj tudi bitje, ki ga ljubimo, zato radi imamo, ker poznamo na njem stvari, ki so vredne naše ljubezni. Podobno je z vsem drugim; naše občudovanje in našo ljubezen vzbujajo šele takrat, kadar smo se dobro z njim seznanili.

Kako je nastala?

Mnogi mislijo, da je narodna tista pesem, ki jo je v besedah in napevu zložil narod sam. Temu pa v resnici ni tako! Narod kot celota (kolektiv) nima značaja in lastnosti osebnostnega bitja. Take lastnosti ima samo posemezen človek. On je oseba in lahko tudi — osebnost, če je vsestransko dograjena oseba! Zato pa narod kot tak nobenih kulturnih vrednot ne ustvarja in ustvarjati ne more. Kulturno ustvarjajo zmeraj le poedinici kakega naroda.

Tudi narodno pesem so ustvarili (in še ustvarjajo) poedinici narodovi umetniki. Pa le malokateri. Imeti morajo poseben božji dar, da v svoji duši nosijo nepotvorjena čustva, doživljanja in stremjenja široke narodove skupnosti, pa da znajo vsemu temu najti tudi vnanjega izraza v besedi in melodiji. Kadar so ti ljudje zložili kako pesem in jo dali v javnost, pa ji je ljudstvo prisluhnilo, posem vzljubilo, jo začelo prepevati in jo po gotovem času imalo za svojo, avtorja (skladatelja) pa kratkoma odpravilo in pozabilo, je taka pesem postala narodova last. Čim lepša je bila in ljudstvu bolj mila, tem hitreje se je širila. Tako je nastala narodna pesem.

Iz preteklih časov je znano, da so bili ustvarjalci slovenske narodne pesmi iz različnih slojev naroda. Najdemo jih med izobraženstvom, prav tako pa tudi med preprostim ljudstvom. Znani so bili posebno razni pesniško in glasbeno zelo nadarjeni, pa tudi za svoje povsem preprosti možje iz širokih ljudskih plasti. Iz polpretekle dobe poznamo take ljudske umetnike kvd podeželske organiste in učitelje („šolmaški“). Svoje pesmi so zlagali za razne priložnosti: za svatbe (ohcati), žegnanje, pogrebe imenitnejših ljudi, godove, obletnice itd. Njih umetnine so bile zelo poljudne in lahke, zato pa širokim ljudskim plastem bolj všeč. Zlasti je pa ljudem ugajalo to, da so vzeli snov in obliko za svojo pesem iz srede narodovega življenja in v jedru zadeli ljudsko čustvovanje. Zato se je njihov umotvor hitro prijel ušes in se prav tako hitro razširil.

Toda izvora narodne pesmi ne smemo iskati samo v teh plasteh narodove skupnosti. Najlepši biseri narodne pesmi izhajajo od vodilnih umetnikov, ki so ravno takrat največji, kadar so se v umetniški preprostosti narodu najbolj približali. Med pesniki najdemo Prešerna (n. pr. „Luna sije“), Gregorčiča (n. pr. „Sinoči je pela“), med

glasbeniki D. Jenka (n. pr. „Lipa zelenela je“), E. Adamiča (n. pr. „Tam dolj za našo vasjo“) in še marsikatero drugega. Nekatere njihove pesmi, ki so bile uglasbene, so postale narodna last, so — ponarodale in se razširile povsod med Slovenci.

Kdo in kako jo širi?

V starih časih so narodno pesem najuspešneje širili razni potujoči pevci in godci. Takrat se je na sejmih, žegnanjih, božjih potih in raznih slavnostih zbiralo več ljudi kot dandanes. Za pevce in godce pač ni bilo lepše prilike, da so kaj zaslužili. Pridno so zato obiskovali tako shode, in tam izvajali

Zadnji žarki . . .

Kdo bi izrazil občutke, ki navdajajo mlado srce, kadar v pozni jeseni, predno vsa narava odmre za dolge mesece, sonce nekega dne posije v vsej svoji pestrosti. Zdi se nam, kakor da je po puščobnih dneh, polnih jesenske megle in vlage, nastal nenadoma drug svet. Nobeno opravilo te ne more zadržati, kadar sonce pokuka v tvojo izbo in ti pošepeta, da tudi nate ni pozabilo. Z neodoljivo silo te vleče ven, ven na plano. Za hip pozabiš vse težave in boli, kakor da bi ti blagodejna sončna toplota odvzela vsa bremena z ramen in duše. Duh je poln zanosa, pogled beži v daljavo, vči postanejo vlažne od notranje sreče. . . Zdi se ti, da ne stopaš po zemlji, temveč da te nosijo oblaki na lahkih krilih.

Blaženi so ti, nažalost redki trenutki. Čas beži, z vsakim dnem prinaša novih skrbi in novih nalog. Borimo se z življenjem, ker se moramo, drugače bi nas pohodilo in se ne zmenilo za naš tok. Mnogokrat bi omagali, če bi ne bilo prav teh svetlih trenutkov. Ob njih se naš duh sprosti in zajame ves svet; srce je vzhiceno in se raduje Bogu v čast, ki nas je postavil za najvišja bitja v stvarstvu. Teda si domišljujemo, da je vse, kar je lepega na svetu, le nam v čast. In domišljiva je vedno lepša od resničnosti. . .

Tu in tam po vrtovih je še videti pozno vrtnico. Kako se spenja in obrača proti soncu, kako se lepo odraža od puste okolice! Majhna je, toda s svojo lepoto daje zapuščenemu vrtu praznični videz. Obide te nekaj, kakor občutek hvalečnosti. — In krizanteme? Vzvišene so v svoji krasi, toda srce postane nemirno in otožno ob pogledu nanje. Zakaj? — Vrtnice vzbujajo občutek toplote in hrepenenja, spominjajo na sončne dni, polne doživljenj. Toda krizanteme — oči jih ljubijo, ker so lepe kakor velikaški biseri — vendar duša vztrepeta od hladu, ki ga razširjajo. One prinašajo privid slovesa od življenja.

Mlado bitje, polno neizpoljenih želja pa noče in ne more misliti na jesen življenja. Kdo bi mu torej zameril, če ljubi vrtnice bolj od krizantem? Kdo bi ga obsojal, če pusti vse delo in hiti ven, kadar sonce že z zadnjimi močmi premaguje hlad? Mlad človek in sonce imata vendar toliko skupnega. Kako se mora sonce boriti proti neznojni jesenski megli, temnim oblakom pozimi, ki zakrivajo njegovo obličje po cele tedne in mu ljubosumno branijo, da bi obiskale zemljo. . . Človek v mladosti pa mora stalno vojevati boj proti zaprekam, ki mu jih usoda nalašč pošilja na pot, da ga skuša. Mnogokrat se mu zdi, da se sredi sreče in uživanja nahaja

svojo umetnost, katero so zbirali od vseh strani. Ljudje so poslušali in si zapomnili, kar jim je bilo všeč. Na ta način se je ta in ona pesem raznesla daleč naokrog. Ko se je na široko udomachila in jo je narod prevzel za svojo, je postala narodna.

V novejšem času širijo razne pesmi zbori, oz. še bolj posamezni pevci teh zborov v svojem krogu. Zelo uspešna razširjevalka je šola. Tam se otroci učijo tudi novih pesmic, ki se udomačijo po hišah in družinah, če je skladatelj pogodil ljudski „ton“. V zadnjih desetletjih se je širjenje izredno razmahnilo z gramofonsko ploščo in radijem. Zal je, da so te zvočne pridobitve marsikdaj naši narodni pesmi bolj škodovala kot koristile.

(Dalje prihodnjic.)

Dr. L. Puš.

Modrostni zob / Vesela zgodbica

Našo Vido gotovo vsi poznate. Sicer jo malo kdaj vidite, ker tiči vedno doma, a kadar gre ob nedeljah po Kolodvorski ulici, se nehote obračajo vse glave za njo, posebno še moški. Pa saj ni čudno. Čeprav je nekoliko samosvoja (tega hvala Bogu na cesti ne vidite), je vendar prav prijetna. 162 cm in tri milimetre v višino, meter pa takole naokoli in že imaš podobo naše Vidke. Noge ji tičijo v pritlikastih škornjih preko meč pa se ji pne temna črna nogavic — super moda ženske nogavične izbire. Naprej pa že ni več tako zanimiva, razen če omeni mo še njen, nekoliko navzgor štrleč nos, s katerim prav pridno ugotavlja, kaj pri sosedih kuhajo.

Vida je še mlada, a zna dobro orglati. Njen oče je bil namreč organist na Igu, kar pa ni Vidi prav nič všeč. Pa naj bo kakorkoli že hoče. Zadnje čase je z Vido res velik križ. Noč in dan tarna in vzdihuje, da jo bolijo zobje. Sestra Toni, ki ima sicer dar blažene potrpežljivosti je že skoro odpovedala s svojimi živci. Iz zadrege jo je rešila sama Vida, ko je po dolgem času ugotovila, da ji povzroča bolečine modrostni zob. Nakremžen in s solzami oblit obraz se je mahoma razlezel v podobo vesele lunice in Vida je važno dodala: „Toni, sedaj bom pa jaz bolj pametna kot ti“. Sestra zadovoljna, da ji ne bo treba več prenašati Vidne sitnosti ji reče: „O, kaj zobje, da bi ti le pamet poglala.“

To je bilo za domišljavo Vidko preveč. Obrnila se je v kot in molčala. Molk je prekinila bomba smeha. Ko se je Toni začudena ozrla, je zagledala Vidko, držečo za svoj trebušček, ki je po taktu njenega smeha poskakoval. Ko si je nekoliko opomogla je rekla sestri: „Toni, kaj misliš, ali ima urednik Koroške Kronike že modrostni zob, ko tako neumne piše?“

Nato sta se seveda obe smejala.

To zgodbico sem Vam napisal, da boste videli, kaj vse ljudje od urednika zahtevajo.

nas, tako nas obdaja tudi drugače večkrat v življenju. Saj je vendar življenje mnogokrat tako lepo, da se človeku škoda zdi celo spati. Hotel bi zadržati čas, podaljšati ure in minute. Sredi sreče se zdrzne ob misli, da bi mogla nekoč poiti. Vendar pa kakor nihče ne more zadržati sonca, da bi v jesenskih večerih dalj sijalo, tako ni mogoče zadržati časa, kadar je ta poln prekipevajočega veselja. Toda če nato prinese dneve polne rzočaranja in boli, jih one srečne ure pomagajo premagati. Zakaj? — V mladem, nežnem srcu sta lepota in veselje vedno silnejša od trpljenja in nizkotnosti. Ta lepota ožarja naše življenje in ogreva srca tudi takrat, ko v njem odmevajo temni akordi bolesti. Sonja.

ZAKLAD NA NJIVI

V daljni deželi prideta dva kmeta pred sodnika. Prvi začne rekoč: „Od sosedu sem kupil njivo, ko pa sem jo prekopal sem našel v njej zakopan zaklad; ali jaz zaklada ne morem s čisto vestjo obržati, kajti kupil sem samo zemljo. Nato reče njegov sosed: „Tudi meni vest ne dovoljuje, da bi toliko zlata in srebra spravil. Zaklad nisem jaz zakopal, torej tudi moj ni. Prodal sem sosedu njivo z vsem, kar je bilo v njej. Razsodite sedaj gospod sodnik, čigav je zaklad.“

Sodnik jima reče: Slišal sem, da imaš ti sina, oni pa hčer, ki se mislita vzeti. Dajta zaklad otrokoma za dediščino, pa bo najbolj prav. Moža sta bila zadovoljna in sta šla vesela domov.

Roman:

KRIŽ NA GORI

Ljubezenska zgodba

IVAN CANKAR

Pivo poglavje

I.

Hanca je stopila v zakristijo, da bi zvonila k prazniku. Zakristija je bila prav pod zvonikom in v kotu je viselo dvojje začrnelih vrvi, mastnih in gladkih od potu. Hanca je prišla za vrh z obema rokama in se je sklonila; žalosten, ubit glas se je razlegel po dolini. Na potu kraj vasi je stal Mate, gledal je proti cerkvi in lepe so bile njegove misli.

Takrat je bilo Hanci petnajst let; njene roke, gole do komolcev, so bile tenke in nežne, telo je bilo šibko, polrazvito. Tudi obraz je bil droben; oči, resne in razumne, so se stikale pretesno, tako da je bil pogled srep, nemirno vprašujoč.

Utihnila je pesem, sunkoma je trepetal preko doline zadnji zamolkli zvok; od daleč, onstran gora, se je oglasilo veselo pritrkavanje.

Hanci so rdela lica, lasje so se ji bili usuli na čelo. Roka je še držala vrh, ki se je zibala enakomerno; v zvoniku je zazvečalo, kakor da bi drgnil plašen lok narahlo in v dolgih presledkih po debeli struni. Hanca je poslušala in nenadoma se ji je srce razžalostilo. Tiho in ponižno je stopila z bosimi nogami v cerkev in je pokleknila pred oltar, na vegasto, leseno stopnico. Nad oltarjem je bil lesen kip Mater božje z Jezusom v naročju; les je bil razpokan in prepel; na lica, nekdanj siva, ni, so se poznale samo še

umazane pege, zvezda nad glavo, nekdanj pozlačena, se je bila nagnila in je padla na čelo.

„Ti ga varuj!“ je molila Hanca in njeno srce je bilo polno strahu, iz ljubezni porojenega.

Hanca se je sklonila globoko; vegasta stopnica je zaškripala, zvezda nad glavo Mater božje se je zazibala in je padla na bel prt, Mati božja se je ozrla na Hanco. . .

Vstala je in se napotila. Vetern aprilski dan je bil zunaj, nebo je bilo nemirno, časih je pljusnila nenadoma ploha preko doline, nato je zasijalo mlačno belo sonce izza jedrno bežečih oblakov. Ozka blatna pot, z živo mejo in visoko nasutim kamenjem ograjena, je vodila mimo zadnjih umazanih koč, mimo skednjeve in kozolcev v hrib. Nato je prišel naproti in pozdravila sta se molče s kratkim, mirnim pogledom. Nosil je pod pazduho velik zavoj, podoben štirioglati deski, zaviti v rjav papir in z vrhovo prevezani.

„Daj meni to!“

Hanca je vzela zavoj, toda bil je zanj prevelik in vzdigati je morala ramo, da bi se ne vlačil po tleh. Naposled ga je naložila na hrbet in se je sključila globoko, tako da je videla Mateju, ki je stopal pred njo komaj do kolena.

„Tako pa kmalu pojdeš, Mate?“

„Bog daj! Tukaj je kakor v grobu. umrl bi, ko bi tebe ne bilo. Še jasti si ne upam, kakor

tat sedim za mizo in kakor tatu me gledajo. Pa bo drugače zdaj!“

„Hudo mi bo po tebi. . .“

„Vse drugače bo zdaj!“

Vzkljnil je iz polnih prsi, kakor izpod težkega bremena in je pospešil korake. Hanca je omahovala za njim z nerodnim tovorom, ki ji je segal visoko preko glave; ker ga je držala za hrptom, so ji zaspale roke. Blato ji je škropilo po bosih nogah preko gležnjeve.

„To je, Hanca, ker so ljudje neumni in brez srca!“ Oče je kmet — pa bodi še ti kmet, pravi! Tako bi bili vsi kmetje na svetu! Tone je duhovnik — pa bi bil še ti duhovnik, pravi! Tako bi bili vsi ljudje duhovniki na svetu! Kakor da bi rekel jablani: na, zdaj pa rodi breskev! Neče roditi breskev, zato ker je jablan! O, Hanca neumni so ljudje!“

Hanca je poslušala kakor pridigo na fari. Lasje so ji bili padli na čelo prav do oči in tilnik jo je bolel, ali izpustiti ni mogla z nobeno roko, da bi se ne zvrnilo v blato sveto breme, ki ga je nosila z vdanim strahom kakor Mater božjo od devetdnevnici.

„Neumni so in zato bi že rad, da se jim prikažem s častjo in slavo. Samo enkrat še, da se jim prikažem in da se poslovim za zmerom. To bi bil dan, kakor ni lepši noben praznik v letu, niti sam Božič! Kaj, praviš, da bi rekel tvoj oče? Ali bi te še tepel zaradi mene?“

Stopala je tik za njim, tako da ji je škropilo na krilo tudi blato od njegovih nog. Otrplih rok ni čutila več, pozabila je tudi na pot in prijetno ji je bilo pri srcu; kakor da bi sedela pod kozolcem, visoko nad vasjo, ter se pogovarjala o prihodnosti, ki je že čisto blizu. Tam za goro, na koncu blatne poti. . .

Mahoma so zakrili sonce tenki, sivi oblaki; prihтели so bili v urnem diru od juga; pljusalo je preko zemlje sunkoma in v kratkih presledkih, kakor iz velikanse škropilnice.

„Stopiva pod kozolec, Hanca; vrneš se, ko se razvedril!“

Hanca je položila zavoj na snop in je sedela, roke v naročju, glavo upognjeno; Mate je stal spredaj, tako da so mu škropile kaplje v obraz, zakaj v istem hipu je bila zamahnila škropilnica preko Globeli. Pod njima, v polmraku in dežju, je ležala vas, tiha in neprijazna. Hiše so se stiskale tesno druga k drugi; strehe strme in visoke, skoro do tal viseče, tako da so bila mala čemerna okna v večni senci. Na nizkem holmu, na široki krtni, je stala cerkev podružnica, stara in umazana, z nizkim sivim stolpom, iz katerega je gledala prevelika lina kakor široko odprto, začudeno in topo okno. Poleg cerkve se je razprostiralo pokopalašče, ograjeno z visokim in močnim zidom in skoro večje nego vsa vas. Le malo križev, vegastih in polomljenih, je raslo iz trave in blata. Pod vasjo je ležala v somraku ozka globel, popolnoma podobna odprti raki; in na nobeni strani ni bilo vrat iz nje.

Mate je stal pred kozolcem in gledal navzdol z velikimi svetlimi očmi.

„Glej, Hanca, ali se ti ne zdi, da pada vas v tako rako?“

Zazdelo se je tudi Hanci, da se vas krčevito oklepa strme rebri in da se ozira topo oko zvonika strahom navzdol, v odprto rako. Mate je stisnil pest in stegnil roke.

„Le dol, kamor hočeš! Jaz pa še ne mam umreti!“

Okrenil se je k Hanci.

Dalje prihodnjic.

KOROŠKI GOSPODAR

Gospodarski inventar na kmetiji

Kmečkemu gospodarju stojijo v kolarnici vozovi, vozički, dvokolnice; v posebnem prostoru (orodjarni) je razno gospodarsko orodje od motike, pluga in brane do modernih okopalnikov, rahljacev in drugih pripomočkov za obdelovanje zemlje; spet drugje ima spravljene morda še dragocenejše stroje: kosilnico, mlatilnico, sejalni stroj, motor itd. Na podu pri krmi je slamo-reznica, v svinjski kuhinji je nemara poleg drugega orodja kak drobilec za svinjsko krmo, v kleti so razne kadi, sodi za mošt, v hlevu najrazličnejše hlevsko orodje od čohala (štriglja) do vil in samokolnice za odvažanje gnoja; posebno orodje je potrebno za oskrbovanje sadnega drevja, spet posebno se nahaja v čebelnjaku, posebno v bašči... Le kdo bi mogel vse naštetiti in nič izpustiti!

Ali si že kdaj prav za prav preštel in prečnil vse najrazličnejše predmete, ki jih imaš pri hiši, moj dragi gospodar? Splošno veljaven in uporabljen tuj izraz za vse to orodje se glasi — inventar. Inventarjev je več vrst. Živino, prašiče, kure, ovce itd. štejemo k živemu, vse ostalo k mrtvemu inventarju. V hiši in kamri imaš pohištvo ali hišni (stanovanjski) inventar, gospodinja ima razno posodje in kuhinjsko orodje — gospodinjinski inventar. Zgoraj naštetu orodje se pa potrebuje v kmetijskem gospodarstvu in spada v gospodarski inventar.

Kako bi bilo zanimivo in poučno, ko bi se sedaj pozimi odločil, da boš enkrat vse kar imaš pri hiši pregledal, preštel, popisal in ocenil! Pa bi ne bilo samo zanimivo in poučno, bilo bi še bolj gospodarsko koristno. Prepričan sem, da bi ti zmanjkovalo papirja, ki bi si ga v ta namen pripravil. In gotovo bi se popraskal za ušesi, češ, nisem mislil, da je toliko te brkljarije pri hiši.

Kaj, ko bi poskusil! Če si že kdaj to delal, ti ne bo povzročalo posebnih težav. Če pa

nisi, ti bomo dali nekaj pripravnih nasvetov, kako se dela loti, da ga boš v svoje zadovoljstvo in v svoj gospodarski prid dobro opravil.

Zaenkrat vzemimo le gospodarski inventar. Začeli ga bomo popisovati najprej na posebne pole papirja, potem bomo vse zapiske še enkrat pregledali in prekontrolirali, nazadnje pa dobljene podatke lepo vpisali v knjigo gospodarskega inventarja. Inventar bomo vpisovali po gospodarskih strokah. Kar rabimo recimo v hlevu, bomo vse vstavili pod naslov: hlevski inventar; kar je v svinjaku pod naslov: inventar v svinjaku, kar v kurnici pod naslov: kurnica, potem čebelnjak, klet kolarnica, shramba za stroje itd. Nekaj orodja bo tekega, ki ga rabimo na več krajih. To orodje bomo uvrstili pod naslov: razno ali splošno gospodarsko orodje.

Spisek inventarja pa ne vsebuje takih predmetov, ki se hitro obrabljajo in porabljajo, n. pr. metle, krmila, nastilj itd. To so potrošni predmeti, ne pa inventar. V inventarno knjigo sodijo le predmeti, ki jih uporabljamo več kot eno leto.

V seznam bomo vpisovali orodje posameznih panog po njega važnosti in vrednosti, vendar to ni bistveno važno. Važno pa je, da si načrtamo nekaj najpotrebnejših predelov (rubrik) in sicer po enega za tekočo število, za naziv predmeta, za število (množino), za nabavno ceno in za sedanjo vrednost.

Če hočemo biti še natančnejši, uvrstimo lahko še kakšno rubriko. N. pr. rubriko za prirastek in odpis. Vendar bi to postalo že bolj zamotano in se lahko izpusti. Glavno je, da imaš vse inventarne predmete pregledno popisane in označeno pri njih vsaj sedanjo vrednost. Nekaj predelov pusti praznih za prihodnja leta, ko boš konec vsakega

leta inventar spet pregledal in nanovo ocenil. Tako ti bo knjiga služila več let. Kar se bo v prihodnjih letih izrabilo, boš v opombi označil, da je odpisano. Kar boš pa novega dokupil, boš spodaj pripisal. Zato pusti pri vsaki skupini nekaj praznega prostora.

Inventarna knjiga je gospodarski pripomoček iz skupine kmetijskega knjigovodstva, o katerem bomo v prihodnje še posebej spregovorili. Vsak gospodar si to knjigo lahko sestavi po svojem mišljenju in na svoj način. Le eno mora biti razvidno iz vsake inventarne knjige: koliko in kakšnih inventarnih predmetov imaš in koliko so vredni konec leta. Če si s knjigo to dosegel, si pač dosegel njen namen.

Pomembna je zlasti še vrednost inventarja. Slab bi bil kmet, ki bi vsaj ob koncu vsakega leta ne vedel, kolikšno je njegovo premoženje. In pri premoženju igra v modernem gospodarstvu pomembno vlogo tudi inventar. Pri ocenjevanju je treba seve upoštevati obrabo inventarnih predmetov, ki so vsako leto nekaj manj vredni. Odpis je pač različen, kakor je orodje trpežno. Določiš ga lahko po svoji prevdarnosti kar sam.

Vrednost gospodarskega inventarja se pri letnem zaključku ali obračunu primerja z ostalim premoženjem, njega obraba z dohodki iz kmetije. Na ta način si je gospodar šele na jasnem, ali je njegovo gospodarjenje v pravilnem ravnotežju; ali se mu inventar pravilno izkorišča in vanj vloženi kapital zadostno obrestuje. Skratka — kdor noče v svojih gospodarskih pretehtavanjih (kalkulacijah) bloditi po temi, mora imeti inventar spisan v knjigi, da je vsak čas na čistem, kolikšno vrednost mu predstavlja.

Zato trud s sestavljanjem inventarja nikakor ni prazno gospodarsko delo, temveč vredno, da se ga loti vsak slovenski kmečki gospodar.

Dr. L. P.

Za naš ženski svet

Nekaj nasvetov mladim materam

Otrok pred jedjo ne sme piti vode, ker mu voda vzame tek. Sldkarije in čokolada prav tako niso priporočljive. Pozimi ne smemo otrokom dovoliti, da pijejev preveč mrzle vode.

Otroka ne smemo peljati na sprehod kadar je prevelika vročina, ne kadar je preveč mraz. Drugače pa vsak dan, saj mlado bitje rabi za svojo rast in razvoj predvsem mnogo svežega zraka. Seveda ga moramo obleči vedno primerno vremenu in času. Tudi ga pustimo samega koracati če je že dovolj velik da se igra na prostem.

V hiši, kjer so prav majhni otroci ne smemo gojiti ne mačk, ne psov. Otrok se preveč rad igra z živalmi, v usta mu prav lako pridejo dlake in prav lahko povzročijo nalezljive bolezni. Pa tudi mlad pes ali mačka prav rada poljubljata, kar je vse prej kakor priporočljivo za vašega malčka. Otroke moramo varovati tudi pred drugimi domačimi živalmi. Lahko se zgodi, da ga kakšna žival opraska ali pa ugrizne. Če imate velik vrt ali pa dvorišče, lahko gojite domače živali, ker jih imajo otroci zelo radi. Že ko so otroci majhni moramo v njih vzbujati ljubezen do živali. Nikdar pa ne smemo živali in otrok pustiti skupaj.

Otroška soba mora biti svetla, sončna; tla morajo biti taka, da jih lahko umivamo. V otroško sobo ne spadajo debele preproge, kar se v njih le prah nabira. Poleg omare za perilo in oblekice, mora biti v sobi še omara za igrače, da se otroci že zgodaj privadijo redu, nizka mizica s stolčki. Vsa oprava naj bo položena, da jo lahko obrišete z vlažno krpo a tudi umijete z razkuževalnim sredstvom, kadar je to nujno potrebno. (Škrilatica, ošpice.)

V sobi mora biti dovolj prostora, da se otroci lahko gibljejo in igrajo. Okna zastremo s pisanimi pavesami, ki pa ne smejo ovirati sončnim žarkom vstop v sobo. Po tenah pa razobesimo ljubke slike iz živalskega in rastlinskega sveta, ki bodo popešale sobo ter pomagale razvijati otroškega duha. S.

Nedeljsko kosilo

Vzemi kos lepega mesa brez žil, najbolje od stegna. Razreži ga v lepe zrezke, jih potolci, osoli in podrgni s strtim česnom in majaronom, ter pusti nekaj časa ležati. Medtem pa popari za pest suhih gob ter jih stresi na rešet, da se odtečejo. Sprazi na maslu nekaj drobno zrezane čebule svetlorumeni, stresi gobe vanj, osoli, prideni še zelenega peiršiljčka ter pusti dušiti, da se zmehčajo.

Zrezke povaljaj v moki in naglo speci na razbeljeni masti. Mast nato odlij, v ponev pa vlij nekoliko juhe prevri in polij ta sok po zrezkih. Povem jih zloži v lepi obliki na podolgovat krožnik, na vsakega pa deni žlico dušenih gob, obloži jed z majhnimi krompirčki in serviraj. Zraven se dobro poda zelena endivija.

ŠE NEKAJ ZA MIKLAVŽA

Miklavži in parkeljai. Za te ni potreba posebnega recepta. Napraviš jih lahko iz vsakega krušnega testa. Biti pa mora nekoliko krepkejši, da ga lažje oblikuješ. Način oblikovanja prepustim vaši spretnosti in iznajdljivosti. Oči, nos in usta lahko napraviš z rozinami, posušenimi borovnicami ali bezgovimi jagodami. Pečenim Miklavžem lahko še izrežeš i z papirja škofovske kapice, parkeljem pa potisni metlice v roke itd.

Voltaire in ženske

Znano je, s kakšno ironijo je Voltaire preziral klepetave ženske. Nekoč je bil v odlični in ljepem vedenju. Neka ošabna vojvodinja je trdila, da je najbolj nevljuden tisti, ki koga med govorom prekine. Pri tem pa ji je jezik tekel kakor nezadržljiv slap. Zdajci zanese od nekod veter iskro na njeno razkošno obleko. Ta se vname, in komaj so pogasili ogenj. Neizmerno so se vsi čudili, kako je vendar bilo mogoče, da nihče ni opazil nevarnosti.

Voltaire, ki mu je blebetavost vojvodinje že davno presedala, pa se oglašil skromno: „Jaz sem sicer takoj opazil, da se je obleka vnela, toda vljudnost ni dopustila, da bi vojvodinjo prekinil, ko je govorila.“

leže. Zato pa ne ravnaj prav gospodar, ki gnoj meče vedno kar po celem gnojišču, potem ga pa odvažaj, kjer mu je ravno pri rokah. Gnojišče je treba razdeliti vsaj v tri dele. Najprej se do vrha napolni en predel, sproti dobro stlači, nato pa pokrije s kakimi vejami, da kokoši ne brskajo po njem. Potem se pusti v miru, da zori. Novi gnoj iz hleva se zлага v drugo predel na isti način; ko je tudi ta poln, pride na vrsto tretji.

Med tem je gnoj v prvem predelu dozorel in je goden za njivo. Zato ne boš začel voziti na polje ali vrt gnoja iz nazadnje poljne predela, marveč iz prvega. Ostali gnoj pa pustiš, da zori. Če boš tako ravnal, boš vozil na njive težke vozove mastnega gnoja, domov pa zvrhane vozove lepih in bogatih pridelkov.

Pomen strniščne repe v živinoreji

Kot drugi sadež v letu zavzema pri nas poleg ajde strniščna repa glavno mesto. Sejemo jo takoj po žitaricah, njeno pridelovanje je povsem enostavno. Strnišča takoj po žetvi pognojimo s hlevskim gnojem in plitko preorjemo, prebranamo in posejemo. Ko repa ozeleni, jo okopljemo, prereditimo in oplevemo. S tem so obdelovalna dela pri kraju. Pridelke je pa kljub malim zahtevam skoro vedno zanesljiv. Pri nas pridelamo na hektar 200 do 300 q repe. Približno polovico od tega odpade na listje. V ugodnih letih in če ne štedimo z gnojnico ali drugimi dušičnatimi gnojili je donos še znatno večji in znaša do 600 slotov na hektar.

Krmilno vrednost strniščne repe dostikrat podcenjujemo. Njene sestavine so naslednje:

beljakovine	1,1%	1,8%
maščobe	0,1%	0,3%
surova vlakna	1,0%	1,0%
nedušične ekstr. snovi	5,9%	3,7%
pepel	0,9%	2,2%

Razmerje med beljakovinami in škrobno vrednostjo je pri repi ugodno, znaša ena proti osem, pri listju pa celo ena proti štiri. Ravno tako ugodno razmerje med beljakovinami in škrobno vrednostjo daje strniščni repi njeno vrednost, ker učinkuje izredno ugodno na mlečnost krav. Pozabiti tudi ne smemo na dietetski, to je zdravstveni učinek repe. Povoljno vpliva na razpoloženje in zdravje živali. Uporabljamo jo predvsem za krmiljenje goved, zlasti krav, pa tudi prašiči, ovce in kokoši jo prav rade jedo.

Ker je strniščna repa razmeroma zelo odporna proti mrazu, lahko jeseni dolgo časa ostane v zemlji. Mraz 5 stopinj Celzija prenaša brez vsake škode in celo pod snegom se še redi. Uporabljamo jo lahko zaradi tega dolgo časa neposredno s polja in z listjem vred. Od časa ko živino nehamo pasti ter jo privežemo zopet za stalno v hlev pa do konca decembra nam repa lahko predstavlja glavno sočno krmo. Brez vsakih škodljivih posledic smemo pokrmiti vsaki kravi dnevno 40 do 50 kg repe skupaj z listjem. Če upoštevamo, da vsebuje 1,1 do 1,2% beljakovin, potem nudimo s tem obrokom kravi vsak dan 550 do 600 gramov beljakovin. Če dajemo to količino kravam poleg osnovne krme kakih 8 kg sena, potem zadostuje za proizvodnjo 10 do 13 litrov mleka. Samo onim kravam, ki dajejo še večje količine mleka dnevno, je potreben dodatek krepke krme.

Repa, ki jo krmimo živali, mora biti čista. Ako je... jo moramo pred-

hodno oprati, sicer povzročata motnje v prebavi in drisko.

V kolikor repe ne uporabimo sproti kar z njive, jo spravimo v klet ali jo pa prezimimo v zasipnicah, ki jih naredimo kar na njivi. Nevarnost, da bi nam repa v zasipnicah pozimi zmrznila ni tako velika kot pri krompirju ali pesi.

Naribana ali skisana strniščna repa je tudi

Kmetijsko knjigovodstvo

Pri trgovcih in obrtnikih je knjigovodstvo nekaj samoumevnega in vsakdanjega, drugače je pri kmetih, večina gospodarjev se ne zaveda važnosti knjigovodstva in ga smatra za nepotrebno novotarijo, čeravno je praksa dokazala koliko koristi nam nudi pravilno urejeno knjigovodstvo v gospodarstvu.

Kmetu seveda ne moremo zavidati če je ves dan opravljal težko delo na polju, da bi zvečer, ko pride ves utrujen domov, z veseljem prijel za svinčnik in se ukvarjal s knjigami, saj to tudi v največ slučajih ni treba, v mnogih kmetijah se najde kaka dobrasla hčerka ali sin, ki to delo, katero traja vsak dan samo par minut, z lahkoto opravi, posebno če je obiskal kmetijsko šolo in si tam pridobil prva navodila.

Kmetijsko knjigovodstvo mora biti predvsem enostavno in pregledno! Ob koncu leta mora gospodinja nuditi jasen pregled o gospodarskih razmerah zaključnega leta.

Važno je, da si vsak dan zabeležimo dohodke in izdatke, zraven tega pa si zabeležimo vse važne dogodke v gospodarstvu, na primer, gnojenje, setev, žetev, prirastek živine, nezgode itd. vse to nam služi kot važna podlaga pri primerjanju davkov itd.

Kdor se je odločil za knjigovodstvo, temu se je treba zavedati da je neobhodno potrebno dvoje, da bo imel uspeh. Prvič red in drugič točnost. Svoje knjige mora z vso vestnostjo voditi, kdor bo skrbel za red v knjigah, ta bo imel tudi svoje gospodarstvo v redu.

Ob zaključku leta si lahko na podlagi svojih knjig izračuna celotni donos gospodarstva in si obenem napravimo proračun za prihodnje leto. Iz knjig se vidi ali bo treba

MED PRIJATELJI

Nemudoma potrebujem 50 šilingov, prosim te posodi mi jih. — Na žalost nimam denarja, plačo dohim še le čez dvajset dni. — Dobro pridem takrat.

v gospodinjstvu dobro poznana kot kislarepa. Zaradi vsestranskih njenih prednosti tako glede pridelovanja kot glede uporabe ji bomo morali posvečati še večjo pažnjo kot doslej. V krajih, kjer ne sadijo strniščne repe, ostane zemlja po žitaricah itak prazna. Že jeseni odberemo nekaj lepe, dobro razvite repe ter jo posebej shranimo v kleti. Spomladj jo vsadimo za seme, ki ga vsak kmetovalec lahko brez težav pridela za svojo potrebo. Za površino enega hektara je potrebno 1 do 2 kg semena.

izdatke zmanjšati, da se bodo krili z dohodki, ali za koliko jih lahko povečamo ne da bi trpelo gospodarstvo.

Z urenim knjigovodstvom si lahko prištedimo marsikak šiling, obenem pa se privadimo redu in točnosti.

Hlevskemu gnoju več pažnje!

Kmetje dobro vemo, da brez hlevskega gnoja na kmetiji ne moremo shajati. Ta gnoj vsebuje v glavnem vse one snovi, ki so zemlji potrebne za njeno rodovitost. On zemljo izboljšuje, ne pa izčrpa, kakor umetna gnojila, ki so poleg tega tudi enostranska. Brez hlevskega gnoja na kmetiji kratkomalo ni mogoče leto za letom bogatih pridelkov pridelovati. To vsi vemo.

Čudno je pa, da temu nenadomestljivemu sredstvu ne posvečamo tiste pozornosti, ki jo zasluži. So še mnogi kmetje, ki mislijo, da je vse storjeno, če gnoj zmečejo iz hleva na gnojišče. Potem pa vozijo na njive strohnjeno in kakor z moko potreseno snov iz katere se kar praši, in se čudijo, kako da gnojenje nič ne izda.

Gnoj mora biti masten in dobro uležan. Tak pa ne postane, če se gospodar posebej za to ne briga. Nisi opravil vsega dela, če si gnoj samo speljal iz hleva, ga pustil na kupih in ga prepustil kokošim, da ga razbrskajo po gnojišču! Ne vselej ga moraš sproti sam razgrniti po gnojišču in takoj stlačiti. Od časa do časa pa pojdi s konjem, volom ali kravo na gnojišče in žival dalj časa vodi po gnoju, da ga dobro stisne. Šele tako si preprečiš zraku, da bi razkrajal in uničeval najbolj važne sestavine v gnoju.

Drugo važno navodilo je pa to, da je gnoju treba pustiti časa, da dozori, da postane uležan in goden. Med ležanjem na gnojnem kupu se namreč sestavine gnoja, polagoma spreminjajo v tem smislu, da postanejo sposobne nuditi rastlinam potrebne snovi za njih rast. Na pol uležan gnoj dati manj za-

IZ DOMAČIH KRAJEV

Sprejem dijakov v Marjanišče

Zaradi Marjanišča so se vršila mnogotera pogajanja. Bilo je že določeno, da se naseli v velikem poslopju na Velikovski cesti, a žal je bilo treba načrt zopet izpremeniti. Končno je obveljal sklep, da pride v Marjanišče več šol, zavod pa se skupno s humanistično gimnazijo preseli v samostan Tanzenberg. Za dijake bo tu vsekakor primernejši prostor, kot pa v mestnem šundru. Ker so vse oblasti pristale na to rešitev upamo, da sedaj ne bo več nenadnih sprememb. Vendar bo na Tanzenbergu le nižja gimnazija in dijaki od 1. do 5. razreda. Dijaki višješolci bodo obiskovali gimnazijo v Celovcu in se naj vsled tega takoj zglasijo v škofjski pisarni. Za nižjo gimnazijo pa naj dijaki, ki žele biti sprejeti v Marjanišče vložijo prošnjo, ki naj vsebuje sledeče podatke:

1. Prošnja za pristustev k študiju, ki naj bo naslovljena na ravnateljstvo šole.
2. Izjava staršev s katero privoliijo, da postane gojenec po dovršeni gimnaziji duhovnik.
3. Rojstni list.
4. Domovinski list.
5. Zadnje šolsko izpričevalo in
6. Potrdilo o cepljenju.

Vzajemna veljavnost življskih nakaznic na Koroškem in Štajerskem

Deželna urada za prehrano na Koroškem in Štajerskem sta se dogovorili, da vzajemno priznata v olajšavo prometa med obema deželama odrezke življskih nakaznic za kruh, meso in mast, v kolikor so natisnjeni na odrezkih količina in vrsta dobrine. Vsled tega ni več potrebna zamenjava teh odrezkov za odrezke za potovanje in gostilno. Nasprotno pa ne velja to vzajemno priznanje za odrezke, ki podležijo oklicu, kakor tudi ne za odrezke ki služijo za druga življska razen kruha, mesa in masti.

Razen tega se lahko uporabi za nakup nakaznice za potovanje in gostilno, ki v tem času veljajo na Koroškem in Štajerskem, v obeh deželah. Izjema pa ostansjo nakaznice za gostilno preko 125 g masti in četrt litra mleka, ki so jih izdali na Koroškem in ki imajo samo na Koroškem veljavnost za nakup, ali nakaznice za gostilno za 5 g masti, ki so jih izdali na Koroškem, pa imajo tudi veljavnost na Štajerskem.

Iz švabeške župnije

Pri nas obhajamo letos redko, a lepo slovesnost. Gospod župnik Uranšek praznuje letos štiridesetletnico svojega dela med nami. Vsi farani se tega jubileja veselimo in želimo gospodu župniku še mnogo let plodonosnega življenja.

Gospod župnik Uranšek je bil rojen 13. aprila 1874 v pliberški župniji. Študiral je v Celovcu in v Ljubljani. V duhovnika je bil posvečen 19. junija 1900 v celovškem bogoslovju, sedaj je pa že 40 let župnik v Švabeju, kar je v sedanjem času edini primer v naši deželi. V priznanje njegovega dela, ga je že pred 20 leti škof imenoval za duhovnega svetnika.

V imenu faranov je njegov sošolec g. župnik Materhofer zložil lepo pesem, ki je pa zaradi dolžine ne moremo objaviti. Priobčujemo le eno kitico, da tako tudi mi vsaj malo pripomoremo k slovesnosti, ki so jo imeli švabeški farani.

„Bog živi Te; preljubi sobrat Franci, ki srčno ljubiš Jezusa v monštranci, poprosi Njega tud' za nas kedaj, da skupaj bomo v raj — vekomaj!“

H. M.

ZA DOBRU VOLJO

Imeniten kuharski recept: Žena je prosila moža, naj ji v nedeljo dopoldne napiše kuharske recepte, ki jih bo slišal v radijski oddaji za gospodinjje. Ker je mož uvidel, da je žena prezaposljena s kuhanjem, je ugodil njeni želji. Imel pa je smolo. Ujel je namreč dve postaji hkratu in recept je bil kaj čuden, ko ga je predložil ženi. Poglejte ga še vi, morda pa vam le kdaj prav pride. Mož je poslušal in prav naglo pisal: Roke v bok. Deni pest moke na ramo. Dvigni kolena in pregiblji palce, nato v pol litra mleka dobro smešaj. Vdihavaj hitro eno žlico ruma ter iztisni dve kuhani češplji skozi sito. Dihaj naravno in stresi vse skupaj v klesdo. Pozor. Leži na tla ter naglo stepaj beljake ubitih jajc. Pripogibaj telo naprej in nazaj, dokler ne zavre. Čez deset minut potegni skledo iz pečiice ter se odrgni s platneno brisačo. Dihaj normalno in še enkrat premešaj, obleci toplo obleko in daj z omako na mizo...

Podvig glashbenega življenja v Celovcu

Počastitev evropskih skladateljev

V celovškem mestnem gledališču je vladalo v sredo neke vrste razpoloženje, kakor ob premjerah. Čeprav ni bil to prvi simfonični koncert v letu, ki se bodo sedaj vrstili za operami in nadaljnimi koncerti, je bil to le začetek zimskih koncertov. Na ta način so se predstavili izkušeni glashbeniki našega gledališča prvič z dirigentom Maksom Kojetinskym kot gostom poslušalcem, katerih navdušenost je bila samo zaslužno priznanje izvrstnih izvajanj.

Moramo se zahvaliti tudi kapelniku Theo Halingerju za to, da je izbral za ta takorekoč programatični koncert spored, ki se ni omejeval samo na to, da prinese že tisočkrat predvajane klasične skladbe, marveč nam je omogočil, da čujemo dela, ki jih ne slišimo vsakodnevno v koncertnih dvoranah in ki smo jih že leta pogrešali.

To velja predvsem za dragocenost škotske simfonije št. 3 v a molu opus 56, katero je posvetil Mendelsohn nekoč kraljici Viktoriji, ali tudi ne manj za simfonično pesnitev „Soja, orehstrelec Suite“ od Čajkovskega. Kod uvod zadonela je 3. simfonija v 4 stavih — introduction in allegro agitato, scherzo assai vivace-m, ki nam posreduje doumevanje za sledečo adagio cantabile, 4 stavek „allegro guerriero“-a in „Finale maestoso“. Iz neposrednega prehoda k „finalu maestoso“ doni nezrečna himna veselja z vsem njenim leskom.

Jasno vodstvo simfonične gradbe Kojetinskega izpričuje njegovo glashbeno inteligenco in sposobnosti za oblikovanje in njegovo usmerjeno tehniko dirigiranja, v kljub temu da je po odmoru sledila Bruchova skladba v g-molu, ki so jo predvajali namesto označenega violinskega koncerta v G-duru od Čajkovskega, je imel dovolj sugestivne moči, da navduši orkester istotako za dopadajoč splošen razvoj zvoka, kakor je razkošil violiniste in trobentače v lepo uglašeni liresmi — in to brez predhodnih vaj. Kot solist se je izkazal K. Janquinto (gost) s svojo interpretacijo. Mojrstrsko je obvladal svojo nalogo s živo glashbenostjo in čudavredno tehnično gotovostjo. Tako je do-

bil znani violinski koncert Bruch-a lepo uglašena vzajemnega igranja.

Nuškakerjeva suite je pričela lepo in nežno z obetajočim podvigom, iz „overture miniature“. Plesne karakteristike so nenedoma vpadle, kakor da bi zasijalo sonce v budeči se dan. Jasno, veselo in živopisno so zveneli poedininski ruski in arabski plesi z njihovimi podeželskimi motivi. „Valček cvetja“, je zazvenel s prisrčno ljubavno pesmico, nalik sumečem veselju, lesketu in krasoti. Konča se v glasnem zaključku simfonije.

Celovski simfonični orkester je nudil s temi težavnimi skladbami velik uspeh, ki obljublja za nadaljne koncerte najboljši. **A.P.**

Mali gospod „Nihče“

je naslov veseli, a vendar dobro deajo vsebujoči igri, s katero nas je ta teden razveselilo celovško gledališče. Občinstvo, ki je pokazalo polno zanimanje za predstavo se je od srca nasmejalo, upamo pa tudi, da je spoznalo brdko in krivično resničnost življenja, ki je tvorila prav za prav jedro igre namreč: Le tisti velja, ki kaj ima. Vendar stvar ni tako tragična, kot na prvi pogled izgleda. To smo videli tudi v igri, kjer je dobro opravljeno delo dalo tudi siromaku priznanje in ga postavilo v človeka vredno življenje.

Gledališka uprava zasluži vsekakor polno priznanje, ker se trudi, da bi nam prikazovala resnično življenje, iz katerega bi se mogel vsak izmed nas kaj naučiti. Vse priznanje pa tudi igralcem, ki so svoje vloge tako lepo rešili. **-u**

REŠITEV UGANK

Uganke iz „Mladega Korotana“ sta pravilno rešila Marija in Jane Božič. Druge rešitve niso bile pravilne.

NESPORAZUM

„Ali so vašega moža že preiskali zaradi žolčnih kamenov?“

„Zaradi žolčnih kamenov? Ne, to ne, pač pa zaradi srebrne ura.“

Iz Rožne doline

V Kapli v Rožu so pretekli teden pokopali častnega kanonika in dekana g. Stefana Singerja. Gospod Singer je bil eden najboljših duhovnikov Krške škofije. Čudno naključje, ki človeka mnogokrat vrže nemili usodi v naročje, je tudi g. dekana spravila v Dachau. Leta 1942 je prejel gospod dekan po pošti več pisem, med njimi tudi eno, ki je bilo naslovljeno na šolsko predstojništvo. Gospod Singer je tudi to odprl, ker pač popreje ni pogledal naslova. Ko je pomoto zapazil, je zalepil pismo in ga poslal na šolsko vodstvo. Upravitelj dobi pismo, ogleda zalepko in zbesni; pismo je bilo zalepljeno z Dolfusovo zalepko. Takoj je dekana o vadil in čez par dni so ga že odvedli gestapovci v zapor. Iz borovljskih ječ so ga prepeljali v Celovec, od tu pa v Dachau, kjer je trpel polna štiri

leta. Čeprav se je zanj zavzel škof Hefer in pozneje dr. Rohrercher, nič ni pomagalo. Zanj so se zavzeli tudi nemški znanstveniki, katerim je bilo znano Singerjevo delo o „Cerkvah v Rožu in Podjuni“, a vse zastonj. Ko so ga končno le izpustili, je prišel v Celovec, a na župnijo ni smel. Pa tudi iz Celovca so ga kmalu poslali v samostan pri Gradcu, kjer je umrl. Tu so ga tudi pokopali. S pomočjo gospoda Moebusa, ravnatelja bistriških fužin se je družini posrečilo prepeljati pokojnikovo truplo v domačo zemljo.

Pogrebno opravilo je opravil g. prelat msgr. Podgorc ob asistenci 13. duhovnikov in gospoda kanonika Markleta. Gospod prelat se je z globokim govorom poslovlil od pokojnika, gospod kanonik Marklet pa je spregovoril v imenu pokojnikovih sošolcev.

Ten minutes English

II.

1. To have — imeti
I have — jaz imam
you have — ti imaš, vi imate
he, she, it has — on, ona, ono ima
we have — mi imamo
they have — oni imajo
2. I have time — Imam čas, utegnem
Have you time for me? — Imate zame kaj časa?
I am sorry but I have not time — Žal, ne utegnem
We have guests for tea — Imamo goste pri čaju
3. The days of the week: — Tedenski dnevi:
Monday — ponedeljek
Tuesday — torek
Wednesday — sreda
Thursday — četrtek
Friday — petek
Saturday — sobota
Sunday — nedelja
4. The months of the year: — Meseci leta:
January — januar
February — februar
March — marec
April — april

- May — maj
June — junij
July — julij
August — avgust
September — september
October — oktober
November — november
December — december

5. Do you know what time it is? — Veste li, koliko je ura?

No, sir I do not know. I have no watch. — Ne vem, gospod. Nimam ure.

I don't think it can be so late. — Ne verujem, da bi moglo biti tako kasno.

I think it's only twenty minutes past five. — Mislim, da je šele dvajset minut čez peto.

If your watch is right I must hurry for

I must be home at six o'clock. — Če gre vaša ura prav moram pohiteti, kajti ob šestih moram biti doma.

TEČAJI ZA ANGLEŠČINO

Angleški tečajji mestne občine beljaške, in sicer za vseh 10 oddelkov, se bodo vršili v ponedeljek, dne 3. decembra, v poslopju državne gimnazije v Beljaku, Peraustraße, I. nadstropje. Ura je običajna.

Spomini na pečeni kostanj

Spomini na poznojesensko in zimsko sliko mesta Celovec in Beljaka v predvojnem času so neločljivo povezani z italijanskimi kostanjariji ter z izbornim vonjem sveže pečene kostanja. V Celovcu so pekli kostanj pred hotelom Moser, na voglu Kolodvorske in Cerkvene ulice, na Senenem trgu, na Sadnem trgu itd. Prodajne stojnice so obstojale iz enostavne lesene kočice, pokrite z deskami, ki je bila obrnjena proti cesti. V odprtini je stala pečica, ki je izžarevala prijetno toploto in rdeče zasijala vselej, kadar je kostanjar privzdignil rešetko, da bi dobro premešal kostanj, ki se je pekel na nji. Poleg pečice je stala prodajna deska, ki je zapirala prednjo stran kočice. Na njej je stala posoda v kateri so bile pod toplo odejo položene razne vrste kostanja po predložkih: navadni, veneni kostanj, veliki, izbrani „Maroni“, in ne pečeni temveč kuhani kostanj. V ozadju kočice je ležalo kurivo, poleg je stala vreča zaloge surovih, rjavo lesketajočih sadežev zlahkega kostanja. Ko je kostanj pošel, je kostanjar naprosil kakšnega znanca iz sosednih hiš, da popazi na njegov posel, medtem pa je nabavil novega blaga. Prodaja se je nato vršila nemoteno dalje in znova je bilo slišati vabljeni glas „kostanjarja“: „Vročiči maroni, signore e signori!“ Pred temi, kočicami, kjer se je pekel kostanj, je bilo ob mrzlih dneh vedno zelo živahno, toda tudi ob tržnih dneh. Pred temi priljubljenimi prodajnicami se je mladina ustavljala prav tako rada, kakor odrasli.

V Beljaku so pred sedemdesetimi leti te stojnične prostore predajali na javni dražbi, tako n. pr. leta 1874. Najprej po mestnem „publikatorju“, ki je razglasil uradni dražbeni edikt z udarci na boben. Na dan dražbe so „dražilci“ prejeli na magistratu pogoje, ki so sestojali iz štirih točk, katere so zadevale najemniški šiling in varščino, ki jo je bilo treba vložiti pred prevzemanjem. Pet prodajnih prostorov je bilo n. pr. oddanih v najem v zimi leta 1874—75. Prostor poleg vodnjaka farne cerkve v Beljaku je bil izklican na 20 goldinarjev. Najel ga je Jakob Valzachi. Prostor pri farni cerkvi v sv. Nikolaju je bil istotako izklican za 20 goldinarjev in od Jakoba Piussija najet. Oba prostora na glavnem trgu sta bila izklicana na 60 goldinarjev.

Po določbi najemniške pogodbe so bili najemniki obvezni, pri kurjenju svojih pečic skrbeti, da ni bilo pri požarni policiji nobenih pritožb o njih, „ker v slučaju, da bi jim bilo iz teh razlogov pečenje zaustavljeno, ne bi prejeli nobenega povračila za najemniške stroške.“

Ko je dežela praznovala god. sv. Katarine (25. novembra) je bil pred vsemi prodajnicami kostanja živahen sezonski obrat. Če so kostanjarji prišli že preje, tedaj so Celovčani in Beljačani dejali, da bo zgodnja zima, kajti „kostanjarji že slutijo sneg in mraz“. Navadno se niso zmotili.

Hans Heinz Reinprecht.

Oskrbovanje „prestavljenih“ oseb na Koroškem

Načelnik oddelka za prestavljene osebe pri britanski vojaški vladi na Koroškem, major D. J. B. Tennant, je v radiju Celovec predaval o položaju tujcev. Omenil je naslednje:

Tudi na Koroškem poznamo problem „prestavljenih“ oseb. Na srečo razmere pri nas niso tako hude kakor v drugih deželah. Na Koroškem živi 54.000 takih oseb, od teh kakih 17.000 v taboriščih. V gornje število so vključeni tudi rajhovci. Vsega skupaj je na Koroškem zastopanih nič manj kakor 35 narodnosti. Med drugim najdete v naši deželi Arabce, Mehikance, Švede, celo ljudi iz Južne Afrike. Najmanjše taborišče je pri št. Andražu in šteje 300 ljudi, največje pa se razprostira v dravski dolini blizu Kellerberga in nudi prostora za 10.000 ljudi.

Seveda želi britanska vojaška vlada vse te ljudi čimprej odpraviti v domovino. Uresničenje pa je odvisno od dveh okolnosti. Prvič je važno vedeti, ali oseba sploh hoče domov. Politični razvoj poslednjih let je v nemali meri vplival na tujce, kar se tiče pripravljenosti za vrnitev. Drugič je treba dovoljenja one dežele, kjer je „prestavljena“ oseba doma. Mnogi rahari n. pr. le čakajo, kdaj se bodo mogli vrniti v rajh. Zakaj se torej ne usedejo v vlak ter odrdrajo proti severu? Toda v Nemčiji neverjetno primanjkuje stanovanj. S pristojnimi mesti v Nemčiji je zato prišlo do sporazuma, da se bodo rajhovci vrnili šele tedaj, ko se napravi zanje prostora.

SMUČARSKI TEČAJ

Od 17. do 22. novembra se je vršil v Wölzer Tauern izpitni tečaj štajerskih smučarskih učiteljev, ki bodo v bodoči zimski sezoni nastavljeni kvit smučarski učitelji pri britanskih zasedbenih četah dežele Štajerske, **IŠČEMO POSTREŽNICO.**

Za gospodinjstvo se išče mlada, krepka gospodična. Zaposlitev dopoldne. Kosilo v hiši. Ponudbe na gospodično de Grabarich, Celovec, Völkermarkter Ring 25.

POŠTA IZ AVSTRIJIE

Bevinove izjave v zbornici o Italiji

Dopisnik Ansa je sporočil iz Londona celotno besedilo izjave, ki jo je o Italiji dal pred zbornico britanski zunanji minister Bevin.

Bevin je rekel: „Iskreno upam, da je nedavna objava premirja z Italijo pokazala, da smo že mnogo storili za odpravo omejitev, ki nasprotujejo rednemu razvoju življenja Italije kot svobodnega in neodvisnega naroda. Upam tudi, da bo uprava severnih italijanskih pokrajin v nekaj tednih prešla v roke italijanske vlade.“

Zadovoljen sem, da je UNRRA svojo delavnost raztegnila tudi na Italijo. Upam, da bo UNRRA kmalu prevzela nase veliko odgovornost glede dobave živeža in drugih izdelkov, ki jih Italija potrebuje, kar bo ljudstvu mnogo pomagalo pri premagovanju težav v prihodnji zimi. Italija potrebuje predvsem močno in enotno vlado. Iskreno upam, da obnove države ne bodo ovirale malo važna politična razpravljajna. Italija potrebuje povezanosti. Italijanski narod se mora posvetiti samo obnovitvi Italije na demokratični podlagi.“

Bodoča vrednost avstrijskega denarja

Odprava marke predpogoj finančne ozdravitve

Časopis „British Morning News“, ki izhaja na Dunaju, priobčuje sledeče poročilo Reuterjevega dopisnika o avstrijskem denarnem vprašanju:

„Pričakuje se, da bo objavljen načrt stabilizacije neposredno po volitvah. Glavne poteze tega načrta so:

Predvsem bodo vse vrste mark nehale biti zakvsnito plačilno sredstvo. Dalje bodo tudi zavezniški šilingi izgubili s prometa. Nadomestili jih bodo avstrijski šilingi. Državne marke se bo zamenjalo v razmerju ene marke za en šiling. 60% vseh pred koncem vojne vloženih vsot bo blokiranih.

Druga faza programa za stabilizacijo denarne veljave, ki bo sledila nekaj mesecev pozneje, je razvrednotenje šilinga za 40 do 60%, kakršni pač bodo gospodarski pogoji ob tem času. Ker se vedno prihajajo velike vsote državnih mark brez veljave v deželo, je avstrijskim oblastem nemogoče, pričeti s kakršnokoli finančno politiko za obnovo. Tako so si zavezniški in avstrijski opazovalci edini v tem, da pomeni odprava državne marke važen korak. Dalje se povdarja, da predstavljajo načrti za stabilizacijo denarne veljave le poizkus. Razmerje med nenanjem in blagom je danes preveč nejasno. Praktično ni danes ne nakupa ne prodaje.“

Obmejni promet med Avstrijo in Švico

Zopetna upostava obmejnega prometa med Švico in Avstrijo je rezultat pregovorov, ki so, kakor javlja švicarska carinska uprava, ravnokar zaključeni v Inostomu med zastopniki Švice in francosko vojno vlado v Avstriji. Pregovore o tem so vodili že prej v Franciji. Dogovor urejuje tudi švicarsko-avstrijski tovorni promet za poljedelstvo in gozdarstvo in med krajevnimi tržišči v obmejnih okrajih Avstrije in Švice.

To bi radi povedali

Ali res ni mogoče, da se nam dodeli v Majerniku mlekarne? — V Majerniku in okolici stanuje 63 obitelji s 170 odraslimi in 33 otroci, ki so vsi odvisni od 30 do 50 minut oddaljene mlekarne pri Zapornici (Schleuse). — Če pomislimo, da ima pretežna večina te hljudi slabo obutev, zima je že pred durmi, ne moremo razumeti, zakaj se pismena prošnja za izdajalnice mleka v Majerniku, kjer se je dal na razpolago prostor, kakor tudi izdajalca mleka, ni upoštevala. Mnogo dobavljalcev se je odpovedalu mleku, ker ne utegneje vsled oddaljenosti ponj. Čeprav ima dobiti oseba samo osminko litra mleka, bi pričakovali, da se v razumevanju težke dobave ljudstvu pomaga. Ker se vozi mleko do Zapornice in dalje ob jezeru, ne bi bilo pretežko oddati posodo z mlekom v Majerniku, do katere izdajalnice bi imeli ljudje največ pet minut hoda. Upamo, da bodo poklicana mesta preiskala in upoštevala našo upravičeno prošnjo ter nam v najkrajšem času dovolila izdajalnice mleka v Majerniku. Ker stanujemo tu v pretežni večini izbombanci in preseljenci, ki smo vsled primorane preselitve itak dovolj udarjeni, saj moramo po vsako malenkost v mesto, nas ta zelo vddaljena mlekarne še težje zadene, vsled česar prosimo nujno odpomoci!

Politični razvoj v Avstriji

Posebni dopisnik „Timesa“ preudarja o razvoju Avstrije od časa osvoboditve Dunaja in posebno od začetka uspešnega delovanja zavezniškega sveta in piše:

„Počasnost je bila prej znak varnosti kakor pa obotavljanja in odlašanja“. Zavezniški svet se je izognil „napačnemu izhodišču“, kakor so ga napravili v Berlinu, s tem da svojo sestavo ni prej izvršil, predno niso rešeli gotovih osnovnih vprašanj. Ali čim je stvarno obstojal, „je pričel celo z veliko dejavnostjo, ki danes še traja.“

Dopisnik izjavlja v tem ko pohvalno omenja avstrijski delež na obnovi zemlje: „Prva konferenca deželnih zastopnikov koncem septembra je bil prvi resnično demokratični avstrijski narodni zbor od leta 1934. Bil je omembe vreden za smisel za odgovornost in za doumenje prožene ugodne prilike.“ Ta začasni parlament so sestavili čisto po avstrijski inicitijavi in dal je vladi dr. Rennerja

ono razmerje in moč, ki sta jih Velika Britanija in Združene države želeli.

Izdelava volilnega načrta od komisije, katero je za to upostavila konferenca deželnih zastopnikov, „je pokazala smisel za primerjajoč dogovor, kar je bilo v nasprotju s spori, ki so avstrijski parlament v času pred letom 1934 pripeljali čisto do preprek, ki se na demokratičen način niso dale odstraniti.“ V tem ko daje pregled preko dobe in časa priznanja avstrijske časne vlade s strani zapadnih zaveznikov, zaključuje dopisnik:

„Njena temeljna pomembnost je ta, da sta sodelovanje Avstrijcev v vladi in odločba svobodne in neodvisne republike dobro utemeljeni in da združujeta vse sile, v tem ko veže med seboj politično in gospodarsko življenje vseh štirih ločenih področij. V tem pogledu bo pač postala učinkovito orodje, ki lahko pomeni za zavezniški svet kot nadzorni instanci koristno vodstvo za uravnavo njene politike.“

Glas Dunajskega tiska

„Kleines Volksblatt“, glasnik Avstrijske narodne stranke, piše: „Mi, (Avstrijska narodna stranka) smo izšli iz te volilne borbe kot najmočnejša stranka. Avstrijski narod hoče predvsem mir, pokoj, red in varnost.“

V „Arbeiterzeitung“ („Delavski list“), glasilu Avstrijske socialistične stranke, piše državni tajnik dr. Schaerf:

„Koroški narod se je nedvoumno odločil za nedeljeno Koroško. Volitve nam niso prinesle zmago, ali prinesle so nam velike uspehe. Sedaj pride na podlagi teh volitev mesto Dunaj zopet dokončno pod socijalistično upravo; dalje so vsa večja mesta in trgi prvič v zgodovini države dosegli socijalistično večino.“

„Österreichische Volksstimme“ („Avstrijski narodni glas“), list Avstrijske komunistične stranke, piše v svojem uvodniku: „Volitve so dosegle komaj pričakovan izid. Uspostavili so stanje, katerega se še natančno spominjamo iz časa prve republike. Ali bo ta parlament zmožen za delo?“

„Neues Österreich“ („Nova Avstrija“) naglašja, da so prve volitve v Avstriji potekle tako, kakor to popolnoma odgovarja starim izročilom npravnega kulturnega naroda. Nikjer ni prišlo do nemirov. V celoti se je pokazalo, da se ne more zabeležiti prevrata v notranji sestavi strank v posameznih področjih.“

„Neues Österreich“ prinaša v 186 številki zanimiv članek, iz katerega povzemamo par misli:

Volitve so se zaključile v obliki, kakršno so predvidevali jasni računi. V novem parlamentu bosta odločali dve, skoro enako močni stranki: Ljudska in socijalistična stranka.

Običajno je bil v Avstriji sistem treh strank. Razen dveh glavnih, je bila v vladi zastopana še tretja, manjša stranka ki je uravnavala razmerje med vodilnimi strankama. Ta sistem je sedaj podrt, a načelo vzajemnega dela na demokratični osnovi ostane še v naprej kot vodilo pri državni

upravi. V tem času nas razveseljuje izjava dr. Rennerja, ki jo je dal dan pred volitvami, v kateri pravi, da je v boju zoper lakoto in druge kvarne posledice vojne potrebno sodelovanje vseh. Vodja Ljudske stranke pa ga je z izjavo, da je njegova stranka pripravljena tudi v naprej sodelovati z drugimi strankami lepo dopolnil.

Z zagotovilom voditeljev obeh strank lahko z zaupanjem zremo v bodoči razvoj naše države.

„Weltpresse“ („Svetovni tisk“) omenja k volitvam: „Pokazalo se je, da je avstrijski narod, akoravno po nepopolnem trpljenju, politično resnično dozorel. Do 96% je svobodna Avstrija prišla na volišče, da končno resnično in pristno izrazi svojo politično voljo.“

Avstrijski časopis „Ljudski glas“ prinaša poročilo, da je francosko vrhovno poveljstvo v Avstriji obvestilo dunajskega župana, da se povratek avstrijskih vojnih ujetnikov iz francoske zasedbene cone vrši od 8. novembra, in se bo do 15. decembra najbrž že končal.

Časopis „Nova Avstrija“ poroča, da je na Dunaju sedaj 405 šol v obratu. Med temi je 40 deških, 55 dekliških in 160 mešanih ljudskih šol ter 31 meščanskih šol, dalje 3z pomožnih in posebnih šol.

Avstrijska liga za Združene narode

Na Dunaju osnovana „Avstrijska liga za Združene narode“ zasleduje namen, da v sodelovanju s podobnimi organizacijami tujne pomaga utrjevati svetovni mir. Dalje si bo liga prizadevala, da seznanj avstrijsko ljudstvo s podrobnostmi svetovne organizacije Združenih narodov. Liga misli delati na to, da si Avstrija zagotovi primeren prostor v okviru Združenih narodov. Liga naj bi bila nadstrankarski forum, kjer bi se v Avstriji razpravljalo o svetovnopoličnih in svetovnogospodarskih vprašanjih.

Prijave za pristop naj se naslove na generalno tajništvo „Avstrijske lige za Združene narode“, Dunaj I., Bösendorferstraße 9.

Danes se bomo smejali

ZENSKA NEUMNOST

Stari mornar sloni ob graji broda in v elegantnem loku pljuva v morje.

Približala se mu nališpana dama z vprašanjem:

„Gospod mornar, kaj bi se zgodilo, če bi se naša ladja zaletela v kako ledeno goro?“

„Po vseh pravilih bi jo razklala na dvoje“

„A če bi se zaletela v kako drugo ladjo?“

„Bi jo tudi razklala na dvoje“

„Kaj pa ako bi naletela na kako podvodno skalo?“

„Bi jo pač razbila“

Očitno oddahnjena še vpraša dama:

„Torej je naša ladja tako močna, da ni nobene tako velike ovire, da bi se ob njej lahko razbila?“

„Pač“

„Če bi se trčila z žensko neumnostjo bi se gotovo razbila,“ odgovori mornar in krepko pljuva v morje.

JAPONSKO BOJIŠČE

Z žonglersko hitrostjo so frčali krožniki, skledje in vaze iz ženinih rok proti tarči v obliki moževe glave.

Z glasom razjarjenega leva je spremljala bombardiranje:

„Rada bi videla kdaj boš spoznal, da sem jaz gospodar v hiši?“

Izkoriščeči presledek dveh krožnikov je ubogi možiček zajaukal:

„Ne vdam se, to pa ne, dokler ne začneš z samo Atomsko bombo“.

„Koga??? Tu imaš tvojo pogonsko bombo“.

„Crep,“ — se je razbil porcelanasti umivalnik na moževi glavi še predno je revež utegnil tarčo omakniti.

Po kapitulaciji, hladeč si mogočno bulo na glavi je revež razmišljal o strahotah Atomске bombe:

„Da, da saj ni čudno, da so tudi Japonci morali kapitulirati.“

Je vsega sveta Finska upa na ameriški kredit

Ministrski predsednik Paasakivi je sporočil v nekem intervjuu, da poiskuje Finska dobiti v Zedinjenih državah dolgoročen kredit v višini od 13 milijonov dolarjev. Ta kredit naj olajša položaj po potratni vojni, ki je končala z izgubo in velikimi reparacijami Sovjetski Rusiji.

75 let stari Paasakivi je izjavil: „Pregovarjamo se z Washingtonom in zahtevamo to vsoto, da olajšamo naša bremena; ali bodite prepričani, da bomo to posojilo tudi vrnil.“

Finska mora v teku šest let plačati Sovjetski uniji 300 milijonov dolarjev, ali ruska vlada je ta rok podaljšala za dve leti. Dalje je rekel Paasakivi: „Načelno vprašanje naše zunanje politike so odnosi z Rusijo. Odnosi s Sovjetsko zvezo so se v teku prvega leta po premirju zboljšali. Sovjetska unija nam je pokazala mnogo simpatij in razumevanja, čeprav so nastopile pri razlaganju pristavkov dogovora o premirju gotove razlike.“

En milijon Nemcev ostane na Čeho-slovaškem

Približno en milijon Nemcev bo po izvršenem načrtu za izgon od 2,5 milijona Nemcev, za katerega so se dogovorili Vel. Britanija, Zedinjene države in Sovjetska Rusija, še ostal v Čehoslovaški.

Iz merodajnega vira nam sporočajo, da bodo izvedli 10% izgonov v mesecu decembru, 5 odst. januarja, 5 odst. februarja, 15 odst. marca, 15 odst. aprila, 20 odst. maja, 20 odst. junija in 10 odst. julija. Med Nemci, katerim so odobrili nadlžno bivanje, se nahajajo vsi lojalno in demokratično misleči in tudi številni, katere bodo zadržali radi njihovega tehničnega ali rokvdelskega znanja. V večini slučajev gre za starejše delavce katere rabijo za priučenje mladih Čehov v industriji stekla, porcelana, igrač in nakita.

Dosedaj je zapustilo zemljo šele 80.000 od 3,5 milijonov Nemcev, ki so živeli v Čehoslovaški. Okoli 48 taborišč za internirance, v katerih se nahaja približno 75.000 Nemcev, bodo v prvi vrsti izpraznili.

Aretacije v Romuniji

„Reuterjevo“ poročilo pravi, da je bilo v ponedeljek ponoči aretirano precejšnje število pripadnikov kmetске narodne ter narodno-liberalne stranke. Med aretiranci je verjetno tudi glavni tajnik liberalne stranke Constantin Bratianu.

Posebni ameriški odposlanec v Bolgariji in Romuniji Mark Ethridge je pričel preučevati položaj v Romuniji. — Obiskal je nekatere osebnosti, med njimi voditelje ameriških političnih in vojaških misij ter predstavnike zavezniške nadzorstvene komisije v Romuniji. V državi bo ostal najbrže deset dni.

V torek je bil povabljen na kosilo k romunskemu kralju Mihaelu.

Ustanovni zbor Združenih narodov

Ustanovni odbor združenih narodov je pričel svoje prvo zborovanje v soboto v Church-House-Westminster v Londonu s posvetovanjem o poročilu izvršnega odbora zveze združenih narodov za svetovni mir. V ustanovnem odboru je zastopano 51 držav, katere so podpisale pravila združenih narodov. Minister Noel Baker vodi britansko delegacijo pri ustanovnem odboru in je imel tudi otvoritveni govor.

Dela ustanovnega odbora bodo kmalu po Novem letu predložili skupščini združenih narodov, ki se bo sestala, kakor je to Bevin v Spodnjem domu ugotovil, 7. januarja v Londonu, da stori nov načrt za varstvo svetovnega mira. K najvažnejšim delom ustanovnega odbora spadajo:

1. Imenovanje generalnega tajnika organizacije združenih narodov, enega najodgovornejših mest celega sveta. Na to mesto ima izgled en Amerikanec.

2. Ugotovitev trajnega sedeža Organizacije združenih narodov. Izvršni odbor je za to predložil en kraj nekje v Severni Ameriki, ali ta predlog so z različnih strani presojali, ker mnogi menijo, da naj bi bil sedež v Evropi, na kontinentu, na katerem vidijo za bodočnost najtežje naloge v vprašanju svetovnega mira.

Odkopali so Kubin-arhiv

Kakor poročajo iz Zwickleda, so tam rešili material Kubin-arhiva. Pred davnim časom je neki pripadnik mojstro dr. Kurta Ottona ustanovil v Hamburgu „Kubin-arhiv“. To ni le bogata zbirka originalnih del iz celotne dobe ustvarjanja, temveč vsebuje skoraj vse, kar je bilo priobčenega o Kubinu, kakor tudi dokumente in zapiske iz življenjskega področja tega umetnika. Arhiv se je med vojno nahajal v Hamburgu.